

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

DEVELOPMENT OF THE LOCAL TEMPLE DATABASE IN THE AREA OF
PHITSANULOK

ผู้วิจัย

ศิริสุภา เอมหยวก

เจนต์ คันทะ

รายงานนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2560

แบบสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

.....

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย/แผนงานวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง

การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

1.2 ชื่อคณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริสุภา เอมหยวก

หน่วยงานที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หมายเลขโทรศัพท์ 093-140-2112 / โทรสาร 055-267-038

นายเจนต์ คันทะ

หน่วยงานที่สังกัด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หมายเลขโทรศัพท์ 061-267-0990 / โทรสาร 055-267-224

1.3 งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ระยะเวลาทำวิจัย ตั้งแต่ ตุลาคม 2558 ถึง กันยายน 2559

2. สรุปโครงการวิจัย

บทนำ

วัดหรืออาวาส คือสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทยกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนลาว ภายในวัดจะมีกุฏิซึ่งใช้เป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธซึ่งก็คือ พระสงฆ์ และยังมีเจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559) และวัดยังเป็นหนึ่งในสถาบันสำคัญของสังคมไทยนับแต่อดีตมาที่ทำหน้าที่รับใช้ชุมชน ทั้งในรูปแบบของพิธีกรรมและการเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่ซึ่งชาวบ้านมีสิทธิ์ในการเข้าไปใช้พื้นที่และอาคารสำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกและอิสระ เช่น เป็นที่ประชุมหมู่บ้าน จัดงานรื่นเริง งานบุญประจำปี

งานศพ สถานพยาบาล ฯลฯ ดังนั้นสถานภาพของวัดจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของชุมชน พระภิกษุสงฆ์ที่มุ่งเน้นให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากชุมชน จะก่อกุลชุมชนในเชิงพิธีกรรมและการอบรมหลักคำสอนทั้งในทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม (สมคิด จิระทัตกุล, 2550 : 101) นอกจากนั้นวัดยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่สังคมไทยในด้านศีลธรรมและจริยธรรม วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมอยู่ทุกๆ ด้านทั้งทางวัตถุ และจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางความคิดจิตวิญญาณ คอยให้คำแนะนำให้กำลังใจ และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงปรารถนา พระสงฆ์จึงมีคุณค่า และมีคุณประโยชน์ เป็นแบบอย่างและเป็นผู้จุดประทีปแห่งปัญญาให้กับสังคมไทยตลอดมา (กรีสุดา เทียรทอง, 2542 : 15)

พิษณุโลก เป็นจังหวัดในภาคกลางของประเทศไทย หรือภาคเหนือตอนล่าง มีประชากรในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 863,404 คน มีพื้นที่ 10,815.854 ตารางกิโลเมตร มีเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นเมืองศูนย์กลางของจังหวัดและเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่สมัยขอมโดยมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันในศิลาจารึก ตำนาน นิทาน และพงศาวดาร เช่น สองแคว, สองแควทวิสาขะ และไทยวนที่ เดิมเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองเก่าสมัยขอม อยู่ห่างจากที่ตั้งเมืองปัจจุบันลงไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร เรียกว่า "เมืองสองแคว" ที่เรียกเช่นนี้ เพราะตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำน่าน กับแม่น้ำแควน้อย แต่ปัจจุบันแม่น้ำแควน้อยเปลี่ยนทางเดินออกห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 10 กิโลเมตร ที่ตั้งตัวเมืองเก่าในปัจจุบันคือ บริเวณวัดจุฬามณี ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ของพิษณุโลก แต่เมื่อประมาณพุทธศักราช 1900 พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้โปรด ให้ย้ายเมืองสองแคว มาตั้งอยู่ ณ บริเวณตัวเมืองในปัจจุบัน และยังคงเรียกกันติดปากว่า เมืองสองแคว เรื่อยมา

แม้ว่าเมืองพิษณุโลกจะเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในสงครามระหว่างอยุธยากับล้านนา และอยุธยากับพม่ามาตลอด แต่การศาสนาก็มิได้ถูกละเลย ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณวัตถุและโบราณสถานซึ่งให้เห็นชัดเจนว่า พระพุทธรูปและวัดปรากฏในปัจจุบันเช่น พระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี พระศรีศาสดา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) วัดจุฬามณี วัดอรัญญิก วัดนางพญา วัดราชบูรณะ วัดสระแก้วปทุมทอง วัดเจติยยอดทอง วัดสุตสวาสดี และวัดวังหิน ล้วนเป็นศิลปวัฒนธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือมิฉะนั้นก็ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ของเดิมที่มีมาครั้งกรุงสุโขทัย แสดงว่าด้านพระศาสนาได้มีการบำรุงมาโดยตลอด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก, 2559) ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดพิษณุโลกนับถือศาสนาพุทธประมาณ 98.93 รองลงมา ได้แก่ ศาสนา

คริสต์จำนวน 0.83 และศาสนาอิสลามจำนวน 0.17 มีศาสนสถาน จำนวน 600 แห่ง วัดทางศาสนาพุทธ จำนวน 274 วัด สำนักสงฆ์จำนวน 294 แห่ง มัสยิดจำนวน 1 แห่ง และโบสถ์คริสต์จำนวน 31 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 5,001 รูป สามเณรจำนวน 625 รูป

พิษณุโลก นอกจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์มาช้านานหลายชั่วอายุคน แล้ว ยังเป็นเมืองที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านโบราณสถานและความงามธรรมชาติ ด้วยที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์ทำให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นจุดศูนย์กลางในด้านคมนาคมของภูมิภาคอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก จึงได้รับการขนานนามว่าเป็น "เมืองบริการ สี่แยกอินโดจีน" นอกจากนี้ จังหวัดพิษณุโลกยังเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีสถานศึกษามากมายทุกระดับตั้งแต่อนุบาล จนถึงระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง สภาพพื้นที่ของจังหวัดพิษณุโลกจึงเอื้อต่อการลงทุนทำธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดใหญ่เป็นอย่างยิ่ง ทำให้สภาพเศรษฐกิจของพิษณุโลกขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้สังคมพิษณุโลกปรับเปลี่ยนจากสังคมชนบท เป็นสังคมเมืองและขยายวงกว้าง ประกอบกับการไหลบ่าของวัฒนธรรมเมือง กระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่ถาโถมเข้ามาพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศในโลกไร้พรมแดน การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและความเป็นไทย มีความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมเมืองอย่างเต็มตัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อมิให้ประชาชนหันไปพึ่งวัตถุเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ตนเองโดยลืมนึกถึงศักยภาพของร่างกายและจิตใจของตนเอง การเข้าวัดเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เริ่มลดน้อยลงเหลือแต่เพียงผู้สูงอายุที่จะเข้าวัดทำบุญ รวมทั้งการท่องเที่ยวชมวัดต่างๆ แม้ว่าวัดจะเป็นสถานที่ที่สำคัญ แต่ถึงกระนั้นการเป็นที่รู้จักของวัดแต่ละแห่งกลับมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากที่ตั้ง หรือความมีชื่อเสียงของวัด (พงศกร จันทราช, 2552) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแพร่ข้อมูลวัดนั้น ๆ โดยวัดที่ไม่มีชื่อเสียงมักจะยากต่อการค้นหาข้อมูลโดยเฉพาะแหล่งข้อมูลประเภทออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาจากทุกแหล่งที่มีอินเทอร์เน็ต ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ และเห็นความสำคัญของวัดจึงจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนวัดทั้งหมด 108 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อมูลทั่วไป ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

และเพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างอาชีพแก่คนในชุมชน และยังเป็น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ซึ่งเป็นมรดกและวัฒนธรรมในจังหวัดพิษณุโลกให้อนุชนคนรุ่นหลัง ได้ศึกษาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และสัมภาษณ์กึ่งผู้รู้ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

- 1.ศึกษาบริบท ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการพัฒนาฐานข้อมูลด้านวัด ฐานข้อมูล โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา และรวบรวมข้อมูล รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัดในจังหวัดพิษณุโลก จากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก หน่วยงานวัฒนธรรม อำเภอ และเทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและเปิดเวทีชุมชน หรือเสวนากลุ่มร่วมกับกึ่งผู้รู้ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงออกแบบและจัดทำแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่ออกแบบไว้ โดยมีขอบเขตการศึกษาทั้งหมดเป็นวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 108 วัด เก็บข้อมูลและรูปภาพเกี่ยวกับวัด ประวัติวัด บริเวณที่ตั้ง โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. ออกแบบฐานข้อมูล โดยการวิเคราะห์ระบบงาน เพื่อศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานที่ผู้ใช้ต้องการ พิจารณาขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของวัด และกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ของวัดแต่ละวัด
3. พัฒนาฐานข้อมูลโดยการนำข้อมูลและรูปภาพทั้งภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวของวัดแต่ละวัดมาจัดเก็บในฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา
4. ทดสอบฐานข้อมูลโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนด้านละ 5 ท่านประเมินคุณภาพฐานข้อมูลที่สร้างและในด้านการออกแบบระบบและด้านเนื้อหาของข้อมูล เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุง
5. ศึกษาความพึงพอใจ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบฐานข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ พระภิกษุ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนจำนวน 111 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 12 ข้อ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดจำนวน 108 วัดในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ วัดในตำบลในเมือง 14 วัด ตำบลรัษฎิก 7 วัด ตำบลบึงพระ 6 วัด ตำบลบ้านคลอง 3 วัด ตำบลสมอแข 6 วัด ตำบลท่าทอง 4 วัด ตำบลวัดจันทร์ 1 วัด ตำบลบ้านกว้าง 9 วัด ตำบลพลาญชุมพล 3 วัด ตำบลไผ่ชวดอน 2 วัด ตำบลวังงาม 3 วัด ตำบลปากโทก 4 วัด ตำบลวัดพริก 6 วัด ตำบลวังน้ำคู้ 4 วัด ตำบลบ้านป่า 6 วัด ตำบลหัวรอ 6 วัด ตำบลมะขามสูง 3 วัด ตำบลจอมทอง 4 วัด ตำบลท่าโพธิ์ 4 วัด และตำบลดอนทอง 13 วัด ตามหัวข้อที่กำหนดและสร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องได้ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า 1.00 ทุกข้อ แสดงว่า แบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 33 ข้อ และมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญว่า ควรเพิ่มเติมรายละเอียดภายในวัด

2. ผลการจัดหมวดหมู่วัดแต่ละวัดจำนวน 108 วัดในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกมีเนื้อหาประกอบด้วย ประเภทวัด นิกาย จำนวนพื้นที่ จำนวนสงฆ์ จำนวนสามเณร ประวัติวัด ที่ตั้ง เว็บไซต์ หมายเลขโทรศัพท์ ลักษณะเด่นของวัด ความสวยงามของปูชนียสถานภายในวัด ความสวยงามของปูชนียวัตถุภายในวัด ข้อมูลพระ ชื่อ ฉายา สมณศักดิ์ ประวัติการศึกษา ตำแหน่ง ข้อมูลวัด (ภายในวัด) ภูมิ ศาลา โบสถ์ ระเบียงคต หอระฆัง กลุ่มวัตถุประเภทปูชนียวัตถุ วัตถุมงคล วัตถุบูชา รูปบูชา

3. ผลการสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลก ได้นำข้อมูลและรูปภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตามที่กำหนดรูปแบบไว้แล้วมาจัดทำฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา และนำฐานข้อมูลที่พัฒนาเรียบร้อยแล้ว อัปโหลด(Upload) ขึ้นไว้บนเครื่องบริการเว็บ URL <http://202.29.80.69/temples>

4. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.46, S.D.=0.57$) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านรูปแบบเว็บไซต์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26, S.D.=0.68$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านรูปแบบของเว็บไซต์ พบว่า หน้าโฮมเพจมีความสวยงาม เหมาะสมและน่าสนใจ และการจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x}=4.40, S.D.=0.68$) และ ($\bar{x}=4.40, S.D.=0.67$) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.56, S.D.=0.53$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุดคือ เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน และประเทศ ($\bar{x}=4.57, S.D.=0.51$)

3. หัวข้องานวิจัยเรื่อง	การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก
ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริสุภา เอมหยวก และนายเจนต์ คันทะ
หน่วยงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2559)
จำนวนเงิน	266,800 บาท (สองแสนหกหมื่นหกพันแปดร้อยบาทถ้วน)
ระยะเวลาทำการวิจัย	1 ปี ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง กันยายน พ.ศ. 2559
คำสำคัญ	ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด พิษณุโลก

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กษิษ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัด จำนวน 108 วัด และฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา สามารถสืบค้นในรูปแบบรายการ (Browse Search) และสืบค้นในรูปแบบคำค้น (Keyword) และการประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน และประเทศ ($\bar{X}=4.57, S.D.=0.51$)

4. Research Title	Development of the Local Temple Database in the Area of Phitsanuloke.
Authors	Asst. Prof. Dr. Sirisupa Emyuak and Mr.Jane Kanta
Faculty	Humanities and Social Sciences
Institue	Pibulsongkram Rajabhat University
Year	2016
Keywords	database, local wisdom, temples, Phitsanulok

Abstract

This study aimed to create the database of local temple in the area of Phitsanulok. Collectdata by interview priests, local leaders, local wisdoms and folks about 108 temples. And users could search the local temple database by using two channel which were rational (Browse Search) and search by a keyword. The result that the satisfaction of the content and design of the local database by the users, it was found that good as well. And mean of evaluation of useful of the temples, communities and county was in a highest level. ($\bar{x}=4.57,S.D.=0.51$)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูล และด้านเนื้อหาของฐานข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ พระภิกษุ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกที่ให้ความร่วมมือและถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูล ขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการและบุคลากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่อำนวยความสะดวกต่างๆ และขอขอบคุณ คุณคม กันชูลี ที่ช่วยออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกให้สำเร็จไปด้วยดี

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ว่าที่พันตรีธันต์ เอมหยวก และนางสาวยสินิณี เอมหยวก ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ในการดำเนินการวิจัยด้วยดีตลอดมา คณะผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก หากมีข้อบกพร่องใดๆ คณะผู้วิจัยขอน้อมรับคำแนะนำจากทุกท่านเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริสุภา เอมหยวก

นายเจนต์ คันทะ

คณะผู้วิจัย

2560

สารบัญ

หน้า

แบบสรุปลำดับบริหาร.....	ข
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ช
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	1
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	6
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	6
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	7
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	8
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	9
ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูล.....	11
องค์ประกอบของฐานข้อมูล.....	12
ประโยชน์ของระบบฐานข้อมูล.....	12
หน้าที่ของระบบการจัดการฐานข้อมูล.....	13
การพัฒนาระบบฐานข้อมูล.....	14
โปรแกรมจุมลา.....	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก.....	16
ประวัติความเป็นมาของอำเภอเมืองพิษณุโลก.....	16
ความสำคัญของวัดของอำเภอเมืองพิษณุโลก.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
การศึกษาบริบทวัด.....	25
การออกแบบฐานข้อมูล.....	25
การพัฒนาฐานข้อมูล.....	25
การทดสอบฐานข้อมูล.....	25
การศึกษาความพึงพอใจ.....	25
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน.....	37
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ประวัติผู้วิจัย.....	61

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
1	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย.....	37
2	หมวดหมู่และชนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลกแยกตามตำบล ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก.....	38
3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก.....	49
4	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก.....	50
5	ระดับความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก.....	51

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย..... 24
2	ขั้นตอนการสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก..... 26
3	ภาพหน้าหลักฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก..... 28
4	ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูล..... 31
5	ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบรายการ (Browse Search)..... 32
6	ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบคำค้น (Keyword)..... 33
7	โฮมเพจของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก..... 42
8	เมนูรายการจำนวนวัดในแต่ละตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก..... 43
9	รายการวัดในตำบลในเมือง..... 43
10	เนื้อหาวัดจุฬามณี..... 44
11	เนื้อหาวัดจุฬามณี..... 44
12	เนื้อหาวัดจุฬามณี..... 45
13	เนื้อหาวัดจุฬามณี..... 45
14	รูปภาพและเนื้อหาวัดจุฬามณี..... 46
15	รายชื่อวัดที่มีวัดถุมงคล..... 46
16	วัดถุมงคลของวัดพระขาวไชยสิทธิ์..... 47
17	รายชื่อวัดที่มีวัดถุบูชา..... 47
18	วัดถุบูชาของวัดสระแก้วปทุมทอง..... 48
19	รายชื่อวัดในตำบลวัดพริก..... 48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

วัดหรืออาวาส คือสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทยกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาชนลาว ภายในวัดจะมีกฎซึ่งใช้เป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธซึ่งก็คือ พระสงฆ์ และยังมีเจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนาพิธีต่างๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559) และวัดยังเป็นหนึ่งในสถาบันสำคัญของสังคมไทยนับแต่อดีตมาที่ทำหน้าที่รับใช้ชุมชน ทั้งในรูปแบบของพิธีกรรม และการเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่ซึ่งชาวบ้านมีสิทธิในการเข้าไปใช้พื้นที่และอาคารสำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกและอิสระ เช่น เป็นที่ประชุมหมู่บ้าน จัดงานรื่นเริง งานบุญประจำปี งานศพ สถานพยาบาล ฯลฯ ดังนั้นสถานภาพของวัดจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของชุมชน พระภิกษุสงฆ์ที่มุ่งเน้นให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากชุมชน จะเกื้อกูลชุมชนในเชิงพิธีกรรมและการอบรมหลักคำสอนทั้งในทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม (สมคิด จิระทัศกุล, 2550 : 101) นอกจากนี้วัดยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่สังคมไทยในด้านศีลธรรมและจริยธรรม วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมอยู่ทุกๆ ด้านทั้งทางวัตถุ และจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางความคิดจิตวิญญาณ คอยให้คำแนะนำให้กำลังใจ และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงปรารถนา พระสงฆ์จึงมีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ เป็นแบบอย่างและเป็นผู้จุดประกายแห่งปัญญาให้กับสังคมไทยตลอดมา (กรีสุดา เทียรทอง, 2542 : 15)

พิษณุโลก เป็นจังหวัดในภาคกลางของประเทศไทย หรือภาคเหนือตอนล่าง มีประชากรในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 863,404 คน มีพื้นที่ 10,815.854 ตารางกิโลเมตร มีเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นเมืองศูนย์กลางของจังหวัดและเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่สมัยขอมโดยมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันในศิลาจารึก ดำนาน นันทาน และพงศาวดาร เช่น สองแคว, สองแควทวิสาขะ และไทยวนที่ เดิมเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองเก่าสมัยขอม อยู่ห่างจากที่ตั้งเมืองปัจจุบันลงไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร เรียกว่า "เมืองสองแคว" ที่เรียกเช่นนี้ เพราะตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำน่าน กับแม่น้ำแควน้อย แต่ปัจจุบันแม่น้ำแควน้อยเปลี่ยนทางเดินออกห่างจากตัวเมืองไปประมาณ 10 กิโลเมตร ที่ตั้งตัวเมืองเก่าในปัจจุบันคือ บริเวณวัดจุฬามณี ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ของพิษณุโลก แต่เมื่อประมาณพุทธศักราช 1900 พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้โปรดให้ย้ายเมืองสองแควมาตั้งอยู่ ณ บริเวณตัวเมืองในปัจจุบัน และยังคงเรียกกันติดปากว่า เมืองสองแคว เรื่อยมา

แม้ว่าเมืองพิษณุโลกจะเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในสงครามระหว่างอยุธยากับล้านนา และอยุธยากับพม่ามาตลอด แต่การศาสนาก็มิได้ถูกละเลย ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณวัตถุ และโบราณสถานชี้ให้เห็นชัดเจนว่า พระพุทธรูปและวัดปรากฏในปัจจุบันเช่น พระพุทธชินราช พระพุทธชินศรี พระศรีศาสดา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) วัดจุฬามณี วัดอรัญญิก วัดนางพญา วัดราชบูรณะ วัดสระแก้วพุ่มทอง วัดเจติยยอดทอง วัดสุตสวาสดี และวัดวังหิน ล้วนเป็น ศิลปวัฒนธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือมีฉะนั้นก็ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ของเดิมที่มีมาครั้งกรุงสุโขทัย แสดงว่าด้านพระศาสนาได้มีการบำรุงมาโดยตลอด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก, 2559) ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดพิษณุโลกนับถือศาสนาพุทธประมาณ 98.93 รองลงมา ได้แก่ ศาสนาคริสต์จำนวน 0.83 และศาสนาอิสลามจำนวน 0.17 มีศาสนสถานจำนวน 600 แห่ง วัดทางศาสนาพุทธจำนวน 274 วัด สำนักสงฆ์จำนวน 294 แห่ง มัสยิดจำนวน 1 แห่ง และโบสถ์คริสต์ จำนวน 31 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 5,001 รูป สามเณรจำนวน 625 รูป

พิษณุโลก นอกจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์มาช้านานหลายชั่วอายุคน แล้ว ยังเป็นเมืองที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านโบราณสถานและความงามธรรมชาติ ด้วยที่ตั้งและสภาพ ภูมิศาสตร์ทำให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นจุดศูนย์กลางในด้านคมนาคมของภูมิภาคอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก จึงได้รับการขนานนามว่าเป็น "เมืองบริการ สี่แยกอินโดจีน" นอกจากนี้ จังหวัดพิษณุโลกยังเป็น ศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีสถานศึกษามากมายทุกระดับตั้งแต่อนุบาล จนถึงระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง สภาพพื้นที่ของจังหวัดพิษณุโลกจึงเอื้อต่อการลงทุนทำธุรกิจขนาด กลางถึงขนาดใหญ่เป็นอย่างยิ่ง ทำให้สภาพเศรษฐกิจของพิษณุโลกขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบ ให้สังคมพิษณุโลกปรับเปลี่ยนจากสังคมชนบท เป็นสังคมเมืองและขยายวงกว้าง ประกอบกับการไหลบ่า ของวัฒนธรรมเมือง กระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่ถาโถมเข้ามาพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยี สารสนเทศในโลกไร้พรมแดน การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับใช้ให้ เหมาะสมกับวิถีชีวิตและความเป็นไทย มีความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพสังคมที่กำลัง เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมเมืองอย่างเต็มตัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อมิ ให้ประชาชนหันไปพึ่งวัตถุเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่ตนเองโดยลืมนึกถึงศักยภาพของ ร่างกายและจิตใจของตนเอง การเข้าวัดเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เริ่มลดน้อยลงเหลือแต่เพียงผู้สูงอายุที่จะเข้า วัดทำบุญ รวมทั้งการท่องเที่ยวชมวัดต่างๆ แม้ว่าวัดจะเป็นสถานที่ที่สำคัญ แต่ถึงกระนั้นการเป็นที่รู้จัก ของวัดแต่ละแห่งกลับมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากที่ตั้ง หรือความมีชื่อเสียงของวัด (พงศกร จันทราช, 2552) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแพร่ข้อมูลของวัดนั้น ๆ โดยวัดที่ไม่มีชื่อเสียงมักจะยาก

ต่อการค้นหาข้อมูล โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลประเภทออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาจากทุกแหล่งที่มีอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ และเห็นความสำคัญของวัด จึงจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกศึกษาวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนวัดทั้งหมด 108 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพิษณุโลก, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างอาชีพแก่คนในชุมชน และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดซึ่งเป็นมรดกและวัฒนธรรมในจังหวัดพิษณุโลกให้ประชาชนชาวจังหวัดพิษณุโลก และบุคคลทั่วไป ตลอดจนอนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าและเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมืองพิษณุโลก
จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ระหว่างคณะผู้วิจัย พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี (กันยายน 2558 – ตุลาคม 2559)

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจะเป็นแหล่งสารสนเทศดิจิทัลที่มีประโยชน์กับผู้ให้บริการในการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลทางด้านวัดที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาของจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของผู้คนในท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้มาเป็นระยะอันยาวนาน จนเป็นข้อสรุปของความรู้ที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา ครอบคลุมสาขาวิชาและอาชีพต่าง ๆ เช่น การเกษตร หัตถกรรม ศิลปกรรม ภาษา วรรณกรรม ศาสนาและประเพณี เป็นต้น
2. ฐานข้อมูล หมายถึง ฐานข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
3. วัด หมายถึง เป็นสถานที่มีฐานะทางกฎหมาย เป็นนิติบุคคลเท่าเทียมกัน แต่ในทางพระวินัยของสงฆ์ยังมีฐานะที่แตกต่างกันอยู่
4. โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา หมายถึง โปรแกรมที่สร้างและบริหารจัดการเว็บไซต์แบบสำเร็จรูปโดยใช้เครื่องมือในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์ด้านการพัฒนา ทำให้ผู้รวบรวมกระบวนการวิจัยเกิดการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ และทำให้เกิดการสำนึกและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และเกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และวิทยากรแกนนำในระดับมหาวิทยาลัยและชุมชน
2. ประโยชน์ด้านเนื้อหา ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และการเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชนที่เกิดจากอดีตสู่ปัจจุบัน
3. ประโยชน์ด้านผลผลิตทำให้ได้ทราบข้อมูลท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
4. ประโยชน์ด้านหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทำให้หน่วยงานนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง ได้แก่ ชุมชน วัด มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
  - 4.1. ได้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจะเป็นแหล่งสารสนเทศออนไลน์ที่มีประโยชน์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
  - 4.2. ได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ซึ่งเป็นมรดกและวัฒนธรรมในจังหวัดพิษณุโลก ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสืบค้นข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านวัดใน ครั้งนี้ จากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูล
3. วัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) เป็นความรู้ ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสม สืบทอดกันมา มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และตัวของผู้อยู่เอง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คนไทยได้ใช้ภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหา ปรับตัวเรียนรู้และสร้างความปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ชุมชน จรรโลงสังคมให้อยู่รอดจนถึงปัจจุบันนี้

ประเวศ วะสี (2536:33) กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ วัฒนธรรมพื้นฐานของเรา การพัฒนาควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงของเราเอง และหาสิ่งอื่นมาทดแทนระดับประดาตามที่เหมาะสมหาใช่การพัฒนาที่ขาดลอยจากฐานเดิมของตนเอง ซึ่งจะทำให้โยกคลอนได้ง่าย รัฐบาลและสาธารณะควรทำความเข้าใจความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาติ เพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษา อันจักเป็นการฟื้นฟูบูรณะพลังของชาติเพื่อความสมานฉันท์ของคนในชาติ การพัฒนาอย่างได้สมดุลและยั่งยืน และสันติสุขของสังคมไทย

ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถทักษะ ความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย และเชื่อมโยงกัน ทั้งระบบทุกสาขา ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดขึ้นเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาคำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (นันทสาร สีสลับ, ม.ป.ป.)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาคำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 23)

กรมวิชาการ (2545) ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนนั้น

รัตนะ บัวสนธิ์ (2545) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่คนดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนของศาสนา คติ จารีต ประเพณีที่ได้รับถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา รวมทั้งปรับเปลี่ยนเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขในส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกชน

โดยสรุปแล้ว ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนดำเนินชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขหรือสามารถแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของตนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย

1.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสังคม มีหลายประการ (นิคม ชมภูหลง, 2548) ดังนี้

1.2.1 ทำให้คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็ทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ลดการพึ่งพาตนเองจากสังคมภายนอก

1.2.2 ทำให้ชุมชนรู้จักท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่

1.2.3 ทำให้เกิดความสงบสุขทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือในส่วนตัวชาวบ้าน สามารถประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536 : 3) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาไม่ใช่สิ่งที่เกิดแวบขึ้นมาในหัว แต่เป็นระบบความรู้ที่ชาวบ้านมองเห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นในการศึกษาเข้าไปดูว่าชาวบ้าน “รู้อะไร” อย่างเดียวไม่พอ ต้องศึกษาด้วยว่าเขาเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เหล่านั้นอย่างไร

2. การสั่งสม และการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสม และกระจายความรู้ความรู้นั้นไม่ได้ลอยอยู่เฉยๆ แต่ถูกนำมาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน ชุมชน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคนๆ หนึ่ง โดยมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไร หมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่นต่อมาได้อย่างไร

3. การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ แต่มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

4. การสร้างสรรค์และปรับปรุงระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ถูกปรับเปลี่ยนตลอดมา โดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง เรายังขาดการศึกษาว่าชาวบ้านปรับเปลี่ยนความรู้ และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสืบสาน สืบทอดประสบการณ์ จากรุ่นถึงรุ่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาเป็นเวลานาน ถ้าถูกละเลย ขาดการยอมรับ และถูกทำลายลงก็จะสูญหายไป ไร้ซึ่งภูมิปัญญาของตนเอง ทำให้คนในท้องถิ่นขาดความภาคภูมิใจ

1.3 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การใช้ชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งมีลักษณะบูรณาการภูมิปัญญาของตน โดยเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ศาสนา และการทำมาหากิน ฯลฯ ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งได้ดังนี้

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 2 ลักษณะ (เสรี พงศ์พิศ, 2529) ดังนี้

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน
2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรมศิลป ดนตรี และอื่นๆ นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2536) ได้สรุปลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
2. มีการบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
3. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
4. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2543) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไว้ ดังนี้

1. ภูมิปัญญา เป็นความรู้ เป็นข้อมูล เป็นเนื้อหาสาระ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว มนุษย์ผู้หญิง ผู้ชาย ประเภทครอบครัว ฯลฯ
2. ภูมิปัญญา เป็นความเชื่อของสังคมโดยอาจยังไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่องนรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน
3. ภูมิปัญญา คือ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา เช่น ความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในครอบครัว
4. ภูมิปัญญาทางวัตถุ เช่น เรือนชานบ้านช่อง เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ในครอบครัว เพื่อทำให้ครอบครัวมีความสะดวกสบายตามสภาพ เป็นต้น
5. ภูมิปัญญาทางพฤติกรรม เช่น การกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติตัวของคนต่างๆ ในครอบครัว จนทำให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ก็นับว่าเป็นภูมิปัญญาเช่นเดียวกัน

สรุปได้คือ ภูมิปัญญามี 2 ลักษณะ คือ เป็นรูปธรรม ได้แก่ วัตถุและการกระทำทั้งหลาย และเป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหา รวมทั้งการสร้างความสุขให้กับชีวิต

1.4 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คนไทยในแต่ละท้องถิ่นมีวิถีชีวิตแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ การใช้ภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี การประกอบอาชีพ การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ งานศิลปหัตถกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม การใช้สมุนไพร อาหาร และดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านที่ใช้ภูมิปัญญา ซึ่งสั่งสมมาในอดีตอันยาวนาน (กรมวิชาการ, 2545 : 14) ได้แบ่งภูมิปัญญาไว้ดังนี้

1. คติความคิด ความเชื่อหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา
2. ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา
3. การประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย
4. แนวคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาดัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537) ได้กำหนดรายละเอียดของภูมิปัญญา แต่ละประเภทไว้ ดังนี้

ประเภทที่ 1 คติ ความเชื่อ และหลักการที่เป็นพื้นฐานองค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของแต่ละท้องถิ่น บ่อเกิดแห่งความเชื่อต่างๆ สืบเนื่องมาจากความเป็นอยู่ของชุมชนในอดีตนั้นๆ ดำรงชีวิตด้วยการปลูกพืชไว้กินเอง เลี้ยงสัตว์ไว้กินและใช้งานผสมผสานกับการหาผลผลิตต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพ ความรู้สึกผูกพันกับธรรมชาติจึงมีมากกว่าชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับลัทธิทางศาสนา คือ ศาสนาพุทธ พราหมณ์ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย จึงก่อให้เกิดความเชื่อแบบ ผี-พราหมณ์-พุทธ ขึ้นมา ซึ่งส่วนผสมของความเชื่อเหล่านี้จะมีส่วนไหนมากกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐาน และพัฒนาการของชุมชนแต่ละแห่ง และแต่ละบุคคล

ประเภทที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี จะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาของชุมชนต่อการดำเนินชีวิต เพราะวัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของกลุ่มชนที่มีการสืบทอดและพัฒนาต่อเนื่องกันมา และวัฒนธรรมชนบทไทยนั้นไม่สามารถพูดอย่างรวมๆ ได้ เพราะคนที่อาศัยอยู่ในชนบทไทยมีมากมายหลายชาติพันธุ์ มีความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และภาษาของตนโดยเฉพาะ และมีการสืบทอดกันมา ส่วนประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบทอดกันมา และศิลปกรรมพื้นบ้าน เป็น ผลงานสำเร็จของชาวบ้านที่มีคุณค่าทางศิลปะพอสมควร ที่บ่งบอกถึงความเฉลียวฉลาดของช่างระดับพื้นบ้านที่สามารถแก้ปัญหาธรรมดาๆ ให้ดูดี มีลักษณะสมบูรณ์สืบทอดกันมาหลายอายุ เช่น งานถัก-สาน-ทอ งานจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ประเภทที่ 3 การประกอบอาชีพในท้องถิ่น ในอดีตวิถีชีวิตคนไทยมีความเป็นอยู่และดำเนินชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติ มีอาชีพเกษตรกรรม กระทำให้พอมีกินในครอบครัว การผลิตเครื่องใช้ต่างๆ ก็จะทำเพื่อประโยชน์นั้นๆ ไม่ได้ทำขายในธุรกิจ แต่ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนไทยเริ่มเปลี่ยนไปมาก ผกผันไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ความสมดุลของธรรมชาติเริ่มถูกทำลายลงเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการผลิตให้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของตลาด จึงเริ่มมีการฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีสภาพสมบูรณ์ ปรับการดำเนินชีวิตเข้าสู่การเกษตรที่อาศัยความสมดุลทางธรรมชาติ ผสมผสานแนวความคิดระหว่างเกษตรแบบดั้งเดิมกับแบบใหม่ จนมีความผสมกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม สามารถยืนหยัดพึ่งพาตนเองได้

ประเภทที่ 4 แนวความคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีชาวบ้าน จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้การดำเนินชีวิตค่อยๆ เปลี่ยนจากสภาพพอกินไปสู่การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้มีจำนวนมากขึ้น สามารถอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข จึงได้เกิดการนำความรู้ และหลักการที่เคยปฏิบัติกันมา นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดภูมิปัญญาไทย ไว้จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาพการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์และการพัฒนา การใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงในเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน

6. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ เป็นต้น

8. ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า เป็นต้น

9. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหาร ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออก ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาไทยมีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วพัฒนา เลือกสรรและปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกจึงจัดและสอดคล้องกับสาขาภูมิปัญญาด้านศาสนาและประเพณี ซึ่งสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องกับสาขาภาษาและวรรณกรรมอีกด้วยเช่นกัน

2. ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูล

2.1 ความหมายของฐานข้อมูล

วิศัลย์ พัวรุ่งโรจน์ และไพรัช โมระนิธิสวัสดิ์ (2540) กล่าวว่า ฐานข้อมูล หมายถึง แหล่งรวมข้อมูล สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน หรือมีความสัมพันธ์กันโดยมีจุดประสงค์เพื่อการเก็บให้มีประสิทธิภาพและสามารถเรียกใช้ข้อมูลนั้นโดยตลอดเวลาตามที่ต้องการ

ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย (2540) กล่าวว่า ฐานข้อมูล หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ใช้สามารถเรียกเก็บใช้ข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ได้ เช่น การเพิ่มเติมข้อมูลการเรียกดูข้อมูลการแก้ไขหรือลบข้อมูล เป็นต้น

ณัฐพันธ์ เจริญนันท์ (2551) กล่าวว่า ฐานข้อมูล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน ณ ที่ใดที่หนึ่งในองค์กร เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำข้อมูลมาประมวลผลและประยุกต์ใช้งานตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2553 : 108) สรุปได้ว่า ฐานข้อมูล หมายถึง แหล่งรวบรวม จัดเก็บข้อมูล สารสนเทศ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำข้อมูลและเรียกใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลาตามที่ต้องการ

2.2 องค์ประกอบของฐานข้อมูล

ฐานข้อมูลโดยทั่วไป เกี่ยวข้องกับ 4 ส่วนหลักๆ ดังนี้

1. ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อมูลที่จัดเก็บในระบบฐานข้อมูล ส่วนมากหมายถึง ข้อมูลดิบ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากแหล่งปฐมภูมิ หรือที่ได้จากการรวบรวมจากแหล่งอื่นๆ ก็ตาม แต่ยังไม่ผ่านกระบวนการประมวลผลหรือวิเคราะห์ ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที ข้อมูลเกิดจากข้อเท็จจริง จากนั้นจะมีการนำข้อมูลไปเปลี่ยนแปลงสภาพของข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ คือ การประมวลผลให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ง่ายต่อการเข้าใจและสะดวกต่อผู้ใช้ รูปแบบของข้อมูลมีหลายลักษณะ ได้แก่ ตัวอักษร ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

2. ฮาร์ดแวร์ (Hardware) หมายถึง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ในการจัดการฐานข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องมือสำหรับเก็บรักษาข้อมูล เครื่องมือสำหรับป้อนข้อมูล และเครื่องแสดงผลข้อมูล

3. ซอฟต์แวร์ (Software) ในการติดต่อกับฐานข้อมูลของผู้ใช้จะต้องทำการผ่านโปรแกรมที่ใช้ในการจัดการฐานข้อมูล หน้าที่ซอฟต์แวร์เหล่านี้จะเรียกใช้ข้อมูล จัดการข้อมูล ควบคุมการทำงาน ความถูกต้อง ความซับซ้อน และความสัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลต่างๆ ภายในฐานข้อมูล

4. ผู้ใช้ฐานข้อมูล (User) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาโปรแกรม ผู้บริหารผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุม ตัดสินใจ กำหนดโครงสร้างของฐานข้อมูล ชนิดของฐานข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล รูปแบบการเรียกใช้ข้อมูล และกลุ่มผู้ใช้งาน หรือ ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารองค์กร พนักงาน เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

2.3 ประโยชน์ของระบบฐานข้อมูล

การจัดทำฐานข้อมูลที่ดีและมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้ที่จัดทำฐานข้อมูล และผู้ใช้ฐานข้อมูลสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งพอสรุปประโยชน์ที่ได้จากการจัดทำฐานข้อมูล (ดวงแก้ว สวามิภักดิ์, 2539 ; ครรชิต มาลัยวงศ์, 2539 ; ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย, 2540 ; กิตติ ภัคตีวัฒนกุล, 2542) ดังนี้

1. ลดการซ้ำซ้อนของการเก็บข้อมูล ข้อมูลบางชุดที่จัดเก็บในรูปของแฟ้มข้อมูล อาจมีปรากฏอยู่หลาย ๆ แฟ้มข้อมูล เนื่องจากมีผู้ใช้ข้อมูลชุดนี้หลายคน ดังนั้นเมื่อใช้ระบบฐานข้อมูลแล้ว จะช่วยให้ความซ้ำซ้อนของข้อมูลลดลง ข้อมูลถูกจัดเก็บในฐานข้อมูลไว้ที่เดียวกัน ผู้ใช้ทุกคนที่ต้องการใช้ข้อมูลชุดนี้จะใช้โดยผ่านระบบฐานข้อมูล ทำให้ไม่เปลืองเนื้อที่ในการเก็บข้อมูลและลดความซ้ำซ้อนลงได้
2. รักษาความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากฐานข้อมูลถูกจัดเก็บเพียงฐานข้อมูลเดียว เมื่อผู้ใช้รายใดก็ตามทำการเรียกใช้ข้อมูลชุดดังกล่าว จะได้ข้อมูลสารสนเทศที่ตรงกันเสมอ และเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลดังกล่าว ผู้ใช้รายอื่น ๆ ก็จะได้รับข้อมูลที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วเช่นเดียวกัน โดยอัตโนมัติด้วยระบบจัดการฐานข้อมูล
3. การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้กับข้อมูลทำได้อย่างสะดวก ระบบจัดการฐานข้อมูลสามารถป้องกันและรักษาความปลอดภัยกับข้อมูลภายในระบบฐานข้อมูล ซึ่งจะให้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับสิทธิเท่านั้น จึงจะมีสิทธิเข้าไปใช้ส่วนของฐานข้อมูลได้ ซึ่งก่อให้เกิดความปลอดภัยของข้อมูลด้วย
4. สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ เนื่องจากในระบบฐานข้อมูลจะเป็นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทุกอย่างไว้ ผู้ใช้ที่ได้รับสิทธิแต่ละคนจึงสามารถที่จะใช้ข้อมูลในระบบได้ ซึ่งถ้าข้อมูลไม่ได้ถูกจัดให้เป็นระบบข้อมูลแล้ว ผู้ใช้ระบบจะสามารถใช้ได้เฉพาะข้อมูลของตนเองเท่านั้น
5. ข้อมูลต่างๆ ภายในฐานข้อมูลเกิดความเป็นอิสระ เมื่อผู้ใช้ต้องการเปลี่ยนแปลงข้อมูล หรือนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโปรแกรมที่เขียนขึ้นมา จะสามารถสร้างข้อมูลนั้นขึ้นมาใหม่ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบฐานข้อมูลหลัก เพราะข้อมูลที่ผู้ใช้นำมาใช้นั้นจะไม่กระทบต่อฐานข้อมูลหลัก นั่นคือ การใช้ระบบฐานข้อมูลจะทำให้เกิดความเป็นอิสระ ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลและการประยุกต์ใช้
6. ทำให้แก้ไขและกู้คืนข้อมูลได้รวดเร็วและมีมาตรฐาน เนื่องจากการที่ผู้ใช้หลาย ผู้ใช้ปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลเดียวกัน โดยแต่ละผู้ใช้ใช้โปรแกรมของตนเอง จึงจัดเก็บรูปแบบข้อมูลลงในแฟ้มข้อมูลที่มีลักษณะต่างกัน ขาดความเป็นมาตรฐาน กรณีที่ข้อมูลเกิดความเสียหายส่งผลให้การกู้คืน และแก้ไขข้อมูลเป็นไปด้วยความยากลำบากและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งระบบจัดการฐานข้อมูลสามารถกู้คืน และแก้ไขข้อมูลให้กลับคืนสู่สภาพปกติเพราะจะใช้โปรแกรมชุดเดียว และมีผู้ดูแลเพียงคนเดียวทั้งระบบ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเป็นมาตรฐาน

2.4 หน้าที่ของระบบการจัดการฐานข้อมูล

ระบบการจัดการฐานข้อมูลมีหน้าที่สำคัญๆ หลายอย่างเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และสอดคล้องกันของข้อมูลภายในฐานข้อมูล ดังนี้

1. ช่วยกำหนดและเก็บโครงสร้างฐานข้อมูล

2. การบรรจุข้อมูลจากฐานข้อมูล เมื่อมีการประมวลผลจากการทำงานโปรแกรมประยุกต์งานระบบฐานข้อมูลทำการรับและเก็บข้อมูลลงฐานข้อมูลทันทีเพื่อใช้ในการประมวลผลครั้งต่อไป
3. การเก็บและดูแลข้อมูล ข้อมูลจะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูล โดยมีระบบจัดการฐานข้อมูลเป็นผู้ดูแลฐานข้อมูลเหล่านั้น
4. ประสานงานกับระบบปฏิบัติการ ระบบจัดการฐานข้อมูลจะทำการประสานงานกับระบบปฏิบัติการในการเรียกใช้และแก้ไขข้อมูล หรือออกรายงานที่ต้องการ
5. ช่วยควบคุมความปลอดภัย ระบบจัดการฐานข้อมูลจะมีวิธีควบคุมการเรียกใช้เปลี่ยนแปลงผู้ใช้ระบบ สามารถเรียกใช้และแก้ไขข้อมูลได้แตกต่างกันเพื่อป้องกันความเสียหายของฐานข้อมูล
6. การจัดทำข้อมูลสำรองและการกู้ ระบบจัดการฐานข้อมูลจะทำการสำรองฐานข้อมูลไว้ และเมื่อระบบมีปัญหาเกี่ยวกับฐานข้อมูล เช่น ไฟไหม้ แฟ้มข้อมูลหาย เป็นต้น ระบบจัดการฐานข้อมูลจะใช้ระบบสำรองข้อมูลนี้มาฟื้นฟูสภาพการทำงานของระบบให้กลับสู่สภาวะปกติ
7. ควบคุมการใช้ข้อมูลพร้อมกันของผู้ใช้ระบบ ในระบบคอมพิวเตอร์ที่มีผู้ใช้หลายคนเรียกใช้ข้อมูลพร้อมกัน ระบบจัดการฐานข้อมูลจะทำการควบคุมการใช้ข้อมูลพร้อมกันของผู้ใช้โดยมีการควบคุมที่ถูกต้องและเหมาะสม
8. ควบคุมความบูรณภาพของข้อมูล ระบบจัดการฐานข้อมูลจะทำการควบคุมค่าของข้อมูลให้ถูกต้องตามที่ควรจะเป็น
9. ทำหน้าที่จัดทำพจนานุกรม ระบบจัดการฐานข้อมูลจะทำการสร้างพจนานุกรมข้อมูล เมื่อมีการนำโครงสร้างของฐานข้อมูลขึ้นมาเพื่อเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลการติดต่อสื่อสารกับฐานข้อมูล ระบบการจัดการฐานข้อมูลที่ทันสมัยจะต้องสนับสนุนการใช้งานฐานข้อมูลผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

2.5 การพัฒนาระบบฐานข้อมูล

การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เป็นขั้นตอนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อนำมาใช้งาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (นิปก ถนอมบุญ, 2547) ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการของระบบ เป็นขั้นตอนที่ผู้พัฒนาระบบฐานข้อมูลจะต้องวิเคราะห์ความต้องการต่างๆ ของผู้ใช้งาน เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย ปัญหา ขอบเขต และกฎระเบียบต่างๆ ของระบบฐานข้อมูลที่จะพัฒนาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบฐานข้อมูลในขั้นต่อไป
2. การพัฒนาและการติดตั้งระบบ เป็นขั้นตอนในการนำเอาโครงร่างต่างๆ ของระบบฐานข้อมูลที่ได้จากการออกแบบในขั้นตอนมาสร้างเป็นฐานข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลจริง รวมทั้งแปลงข้อมูลของระบบงานเดิมให้สามารถนำมาใช้งานในระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นใหม่

3. การทดสอบความถูกต้องและประเมินระบบ เป็นขั้นตอนการทดสอบระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้น เพื่อหาข้อผิดพลาดต่างๆ พร้อมทั้งประเมินความสามารถของระบบฐานข้อมูลนั้น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงให้ระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นสามารถรองรับความต้องการของผู้ใช้ในด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

4. การนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำเอาระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้วไปใช้งานจริง

5. การซ่อมบำรุง และปรับปรุงระบบ เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้งานระบบฐานข้อมูลจริง เพื่อบำรุงรักษาให้ระบบฐานข้อมูลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งแก้ไขและปรับปรุงระบบฐานข้อมูล

2.6 โปรแกรมจุมลา

จุมลา (Joomla!) เป็นภาษาทางแถบแอฟริกา หมายถึง รวมเข้าด้วยกันเป็นหนึ่ง หรือภาษาอังกฤษ คือ “All Together” จุมลาเป็นระบบบริหารจัดการเว็บไซต์ (Content Management System หรือเรียกย่อว่า CMS) ช่วยให้สามารถจัดการเนื้อหาข้อมูลบนเว็บไซต์ได้สะดวกและรวดเร็ว มีโปรแกรมประยุกต์แบบพร้อมใช้งานอยู่ในโปรแกรมจุมลามากมาย อาทิ เช่น ระบบการจัดการบทความ และข่าวสาร (News and Article) ระบบจัดการสมาชิก (Member) ระบบสืบค้น (Search) ระบบจัดการไฟล์มีเดีย (Media) ระบบปฏิทินข่าว (Calender) ระบบรวมรูปภาพเป็นแกลอรี (Web Gallery) และระบบจัดการเอกสาร เป็นต้น จุมลา (Joomla!) เป็นซอฟต์แวร์บริหารจัดการเนื้อหาเว็บไซต์เสรีภายใต้ลิขสิทธิ์แบบ GNU/GPL สามารถนำมาดัดแปลงใช้งานได้ฟรี สามารถนำมาสร้างเป็นเว็บไซต์บนระบบอินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพรองรับได้ทั้งเว็บไซต์ส่วนตัวแบบง่ายๆ จนถึงเว็บไซต์ขององค์กรที่ให้บริการเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ที่ซับซ้อน

2.6.1 ความหมายของจุมลา (Joomla)

จุมลา (Joomla) หมายถึง ระบบที่ช่วยในการจัดการเนื้อหา (Content Management System : CMS) บนเว็บไซต์เพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวก ลดขั้นตอน และความยุ่งยากในการบริหารจัดการเว็บไซต์ โดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านการเขียนโปรแกรม หรือออกแบบเว็บไซต์ก็สามารถจัดทำเว็บไซต์ด้วยตนเองได้

2.6.2 ส่วนประกอบของจุมลา (Joomla)

จุมลา (Joomla) จะมีส่วนประกอบไปด้วย ดังนี้

1. เทมเพลท (Template) คือ หน้าตาของเว็บไซต์ สีฉันทัน การจัดวาง ตำแหน่งบนเว็บไซต์ ซึ่งส่วนนี้จะประกอบไปด้วยส่วนของเนื้อหาโมดูลต่างๆ

2. โมดูล (Module) คือ ส่วนเสริมที่แสดงผลอยู่บนหน้าของเว็บไซต์ ตามตำแหน่งต่างๆ บนเทมเพลต

3. เนื้อหา (Content) คือ เนื้อหาต่างๆ ที่ผู้ใช้ต้องการทำขึ้นแสดงบนเว็บ เช่น รายละเอียดต่างๆ โพรไฟล์บริษัท รูปภาพ ซึ่งถือได้ว่าส่วนเนื้อหาจัดเป็นโมดูลแบบพิเศษกว่าได้

4. คอมโพเน้น (Components) คือ โปรแกรมเสริมความสามารถให้กับ Joomla

2.6.3 ลักษณะเด่นของ Joomla

ผู้ใช้สามารถออกแบบเว็บไซต์ได้เพียงพิมพ์ข้อมูลเข้าโปรแกรมเท่านั้น สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของเว็บไซต์ได้อย่างรวดเร็วด้วยเทมเพลต (Templates) ต่างๆ บันทึกข้อมูลต่างๆ ได้ทันทีเพียงใช้คำสั่ง Save สามารถใช้งานและปรับปรุงข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลาตามต้องการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เอ็กพลอเรอร์ (Internet Explorer) หรือ เว็บเบราว์เซอร์ (Web Browser) นอกจากนี้ยังมีส่วนเพิ่มเติมประสิทธิภาพให้กับเว็บไซต์อีกมากมาย เช่น ข้อมูลในโปรแกรมจุมลาจะถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบทำให้ง่ายต่อการค้นหาและแก้ไข สามารถกำหนดผู้ใช้เพิ่มเพื่อเข้ามาช่วยในการพัฒนาเว็บไซต์ได้ เป็นต้น (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2554)

2.6.4 ประโยชน์และความสำคัญของการใช้งาน Joomla

1. ความมั่นคงและความมีมาตรฐานของซอฟต์แวร์ที่รับประกันว่าจะมีผู้พัฒนาขีดความสามารถให้สูงขึ้นและมีบุคลากรที่จะพัฒนาต่อไป

2. ไม่จำเป็นต้องใช้บุคลากรเฉพาะทาง ขอเพียงเข้ารับการอบรม หรือ ฝึกฝนจากตำรา คู่มือก็สามารถใช้งานได้

3. ทำให้ประหยัดงบประมาณและเวลาในการพัฒนาเว็บไซต์ได้อย่างมากเมื่อเทียบกับฟังก์ชันที่ใช้งาน ทำให้สามารถสร้างเว็บไซต์ได้อย่างรวดเร็ว

3. วัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

3.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอเมืองพิษณุโลก

อำเภอเมืองพิษณุโลกแต่เดิมชื่อ “เมืองสองแคว” เป็นเมืองเก่าก่อนที่พ่อขุนบางกลางหาว จะสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้เสด็จมาประทับที่เมืองสองแควเป็นเวลา 7 ปี ได้ทรงบูรณะพระมหาธาตุ (องค์พระปรางที่บรรจุพระบรมธาตุ) หล่อพระพุทธรชินราช พระพุทธรชินสีห์ และพระศรีศาสดาขึ้น หลังจากพระมหาธรรมราชาที่ 1 สิ้นพระชนม์ อาณาจักรสุโขทัย ก็ตกอยู่ในอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงรวมอาณาจักรสุโขทัยเข้ากับอยุธยาได้สำเร็จ ทรงสถาปนาเมืองสองแควเป็นราชธานี และเปลี่ยนชื่อจาก “สองแคว” เป็นพิษณุโลก พระองค์ได้เสด็จมาประทับ ณ เมืองพิษณุโลกเป็นเวลา 25 ปี โดยได้ทรงวางรากฐานความเจริญทุกด้านโดยเฉพาะด้านศาสนา หลังจากรัชกาลของพระองค์แล้ว เมืองพิษณุโลกก็มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงตลอดมาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้โปรดให้พระมหาธรรมราชาซึ่งเป็นราชบุตรเขยมาปกครองระยะนั้นพิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองราชธานีฝ่ายเหนือ

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. 2112 สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราชครองอยู่ ณ เชียงใหม่ และได้รวบรวมกำลังพลเตรียมสู้ศึกพม่าอย่างเต็มที่ ในที่สุดพระองค์ทรงประกาศอิสรภาพได้สำเร็จ เมื่อ พ.ศ. 2127 ต่อมาได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ณ กรุงศรีอยุธยาสืบต่อจากพระราชบิดา ระยะนั้นเมืองพิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองเอกคู่กับเมืองนครศรีธรรมราช

ในสมัยกรุงธนบุรี เกิดศึกครั้งใหญ่เรียกว่า ตีโกะแซหฺว่นกี ในพ.ศ. 2318 เมืองพิษณุโลกตกเป็นเป้าที่พม่าจะเข้ายึดเพื่อเป็นแหล่งเสบียงที่จะรุกรานราชธานีของไทยต่อไป ครั้งนั้นเจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ได้ช่วยกันรักษาเมืองไว้เป็นสามารภ แต่สู้พม่าไม่ได้จำต้องทิ้งเมืองเนื่องจากถูกล้อมจนขาดเสบียงข้าเกิดโรคระบาดขึ้นด้วย เมื่อพม่าเข้าเมืองได้ก็ทำลายเผาผลาญบ้านเรือน วัดวาอารามเสียสิ้น นอกจากวิหารพระพุทธชินราชเท่านั้นที่ไม่ถูกทำลาย

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้ตั้งมณฑลพิษณุโลกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2437 โดยตั้งที่ทำการมณฑลอยู่ที่เมืองพิษณุโลก ต่อมาเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2476 และตั้งเป็นจังหวัดพิษณุโลกแต่นั้นมา อำเภอเมืองพิษณุโลกได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2441 (พวงทอง สุตประเสริฐ, 2526: 48-49)

3.2 ความสำคัญของวัดในอำเภอเมืองพิษณุโลก

วัดเป็นสถานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและเป็นสถานที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของวัด อีกทั้งวัดยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของไทย เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ เพื่อรักษาวัฒนธรรมของชาติ รวมไปถึงจนถึงการพักผ่อนหย่อนใจของในชุมชน (ธนพรรณ กุลจันทร์, 2557 : 11)

แม้วัดจะเป็นสถานที่ที่สำคัญแต่ถึงกระนั้นการเป็นที่รู้จักของวัดและแห่งกลับมีความแตกต่างกันอาจเป็นผลมาจากที่ตั้ง ชื่อของวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัด (พงศกร จันทราช, 2552) สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อชื่อเสียงของวัดทำให้วัดที่ไม่มีชื่อเสียงมักจะยากต่อการค้นหาข้อมูล โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลประเภทออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาจากทุกแห่งที่มีอินเทอร์เน็ต

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัดตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากการเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานและผูกพันกับพระพุทธศาสนาโดยตลอด โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกนั้นมีจำนวนวัดที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 108 แห่ง (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก, 2559)

วัดสำคัญในตัวเมืองพิษณุโลกในที่นี้จะกล่าวถึงวัดที่มีพระภิกษุอยู่ในปัจจุบันนี้ ไม่รวมถึงวัดร้างซึ่งมีอยู่หลายวัด และความจริงก็เป็นวัดสำคัญในสมัยโบราณมาก่อน แต่ได้ร้างไปในปัจจุบัน สำหรับวัดร้างเหล่านี้จะได้กล่าวไว้ตอนต่อไป ส่วนวัดสำคัญที่มีพระภิกษุอยู่ในปัจจุบันนี้นั้นเฉพาะในตอนนี้จะได้กล่าวถึงวัดที่อยู่ในตัวเมืองพิษณุโลกในปัจจุบันรวมถึงตัวเมืองพิษณุโลกในสมัยโบราณ คือ ที่อยู่ภายในกำแพงเมืองโบราณ วัดสำคัญที่ชาวเมืองพิษณุโลกและประชาชนชาวไทยรู้จักกันดียิ่งก็คือ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดที่ประดิษฐานพระพุทธชินราชนั่นเอง นอกจากนั้นก็ยังมีวัดสำคัญอื่นๆ เช่น วัดราชบูรณะ วัดนางพญา วัดใหม่อภัยยาราม วัดโพธิญาณ เป็นต้น ซึ่งวัดดังกล่าวมานี้เป็นวัดที่อยู่ในกำแพงเมืองทั้งสิ้น ส่วนวัดจุฬามณี วัดอรุณฤๅก วัดธรรมจักร และวัดท่ามะปรางนั้นเป็นวัดสำคัญเช่นกัน แต่เป็นวัดที่อยู่นอกเมืองพิษณุโลกออกไป (หวน พิณรุฬห์, 2514 : 46)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนพรรณ กุลจันทร์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลวัดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลวัดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 128 วัด โดยใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL และภาษา PHP นอกจากนั้นสร้างแผนที่ระบุพิกัดวัดต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมจุมลา และโปรแกรมเสริม GMapFP ทำให้ได้แหล่งข้อมูลวัดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ที่มีข้อมูลครบถ้วน สามารถค้นหาข้อมูลได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีรูปภาพ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ต่าง ๆ ของวัด นอกจากนั้นยังสามารถแสดงที่ตั้งวัดในรูปแบบแผนที่ได้ ทำให้ผู้สนใจสามารถค้นหาวัดได้แบบวิซวล ซีร์ช (Visual Search) ซึ่งทำให้ค้นหาได้ง่าย และสื่อความหมายกับผู้ใช้มากกว่าตัวหนังสือ จากการนำฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้โดยเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัด พบว่า เนื้อหาภายในเว็บไซต์ ภาพวัด แผนที่ และลักษณะเว็บไซต์ได้รับการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับดี สำหรับประโยชน์ของฐานข้อมูลวัดได้รับการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้ใช้ทั่วไป พบว่า เนื้อหาภายในเว็บไซต์ แผนที่ และลักษณะเว็บไซต์ ได้รับการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

พงศ์กร จันทราช (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลวัดในเขตพื้นที่ จังหวัดลำพูนและการสืบค้นสารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัดในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูนให้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน วิเคราะห์ระบบงานปัจจุบัน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและพิจารณาขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการออกแบบระบบที่ได้จากการวิเคราะห์ ให้มีความเหมาะสมกับระบบงาน สร้างระบบฐานข้อมูลและพัฒนาระบบสารสนเทศที่ได้ ออกแบบไว้ โดยจัดทำในรูปแบบของเว็บแอปพลิเคชันเพื่อเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และประเมินผลระบบที่สร้างเสร็จเพื่อทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนจากระบบให้มีความสมบูรณ์ ผลการประเมินพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 อยู่ในระดับมีประสิทธิภาพมาก ทำให้ได้ระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัดและได้แหล่งข้อมูลที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับวัดในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูนให้แก่บุคคลทั่วไปสำหรับใช้ในการศึกษาข้อมูลต่อไป

เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง วัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา : การศึกษาการตั้งชื่อและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ที่มา และจัดประเภทชื่อวัดในอำเภอเมืองพะเยา ตามที่มาของชื่อวัด ตลอดจนทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อวัดกับบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัดนั้นๆ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยทางคติชนวิทยาโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสืบหาวิทยาการตามคุณสมบัติที่กำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์วิทยากร พร้อมทั้งบันทึกเสียง บันทึกภาพและจดบันทึกบรรยากาศในขณะที่สัมภาษณ์และนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้นก็ศึกษาความหมายและที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ตลอดจนประเภทชื่อวัดตามที่มาของชื่อวัดที่ปรากฏแล้ว วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อวัดกับบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัดนั้นๆ การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นวัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาที่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ จำนวน 102 วัด จากวิทยาการที่เป็นพระภิกษุ 53 รูป และฆราวาส 226 คน ผลการศึกษาพบว่า ชื่อวัดแต่ละวัดมีที่มาที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อจำแนกประเภทของชื่อวัดตามที่มาของการตั้งชื่อวัดแล้ว แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ชื่อวัดที่นำมาจากชื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว และชื่อวัดที่เกิดจากการประสมคำระหว่างคำที่เป็นชื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป โดยชื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งดังกล่าวนี้ อาจเป็นชื่อคน สิ่งของหรือสถานที่ที่ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับวัดทั้งสิ้น เช่น ชื่อหมู่บ้าน แหล่งน้ำ พรรณไม้ เหตุการณ์ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบว่าชื่อวัดแต่ละวัดล้วนมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับบริบททางสังคม ซึ่งบริบททางสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับชื่อวัด ทั้งนี้เป็นตัวกำหนดที่มาของชื่อวัด และหรือเป็นสภาพสะท้อนจากชื่อวัด ได้แก่ ลักษณะทางธรรมชาติ ความเชื่อ วัตถุประสงค์สัญลักษณ์ วรรณกรรม และชื่อบุคคล

บำรุง เยี่ยมสะอาด (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง 2) เสนอยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (FocusGroup) จากผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 15 ท่าน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สาระ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า วัดและชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันในการดูแลโบราณสถานมิให้ถูกทำลาย ทำให้เกิดการประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนร่วมมือร่วมใจในการร่วมกันดูแลอนุรักษ์มีความห่วงใยในโบราณสถาน ทำให้เกิดการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การสืบทอดและอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นต่อไปได้ศึกษาเห็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของโบราณสถาน 2) ผลการศึกษายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับแนวทางโบราณแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองครักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโบราณสถานวัดจุฬามณี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นองค์กรเปิดที่ให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมวางแผนและพัฒนา และการปฏิสังขรณ์โบราณสถาน

ภัชญา เสาวเวียง และทองอ่อน เสาวเวียง (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้การสอน : การสร้างบทเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้จัดทำเป็นบทเรียนท้องถิ่นเพื่อบูรณาการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืนกับการเรียนรู้การสอน โดยการสำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรยั่งยืนด้วยการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สามารถรวบรวมภูมิปัญญาการทำเกษตรยั่งยืนในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 5 คนแล้วทำการวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืนเป็นบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนได้ทั้งหมด 6 บทเรียน แล้วนำบทเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองจริงพบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนในระดับมาก

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคณะ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดชุมชน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษา การพัฒนาต้นแบบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเผยแพร่สารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาแก่ชุมชน โดยการรวบรวมจัดเก็บ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนันทบุรีตามหลักการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน ดำเนินการรวบรวมสารสนเทศโดยการเสาะแสวงหาสารสนเทศที่กระจายอยู่ทั่วไป ทั้งที่มีการบันทึกไว้และจากการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้เฒ่า ผู้เชี่ยวชาญที่ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น แล้วนำมาคัดเลือก เรียบเรียง และพัฒนาให้เป็นสารสนเทศในรูปแบบที่ผสมผสาน เป็นหนังสือชุดนันทบุรีศึกษาในลักษณะของหนังสือ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 6 ชื่อเรื่อง ได้แก่ ภูมิปัญญาอำเภอ ปากเกร็ด ท้องถิ่นปากเกร็ด วัดในอำเภอไทรน้อย ภูมิปัญญาอำเภอไทรน้อย วัดในอำเภอบางบัวทอง และภาพเก่าเล่าเรื่องบางบัวทอง รวมถึงการพัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นนันทบุรีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม และจัดเก็บสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นตัวอักษร เสียง ภาพ และภาพกราฟิก ในรูปแบบห้องสมุดดิจิทัล โดยใช้มาตรฐานการลงรายการเมตาดาตาตามแบบแผนของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ในการค้นและให้บริการบนระบบอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้ทั่วไปสามารถเข้าถึง และค้นข้อมูลสารสนเทศในระบบห้องสมุดดิจิทัลได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่สำหรับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครู และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องด้านงานวัฒนธรรม และกลุ่มบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ผู้พัฒนาห้องสมุดดิจิทัล

ปราณี แจ่มขุนเทียน (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิจัยปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์ : กรณีศึกษาวัดโบราณในเขตพื้นที่โดยรอบพระราชวังจันทน์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาหลักฐานและร่องรอยวัดโบราณในเขตพื้นที่โดยรอบพระราชวังจันทน์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกจากเอกสาร ตำรา การปฏิบัติงานภาคสนามทางโบราณคดี ข้อมูลประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าและทำการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วัดโบราณในเขตพื้นที่โดยรอบพระราชวังจันทน์รวม 10 วัด ได้แก่ วัดโบราณที่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองพิษณุโลกโบราณด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำน่าน รวม 7 วัด ได้แก่ วัดอุทยานใหญ่ วัดวิหารทอง วัดศรีสุคติ วัดโพธิ์ วัดราชประดิษฐฐาน วัดเสาชงทอง หรือวัดหลังศาล และวัดสระหุช้าง นอกจากนี้ ได้พบวัดโบราณที่ตั้งอยู่บริเวณรอบนอกกำแพงเมืองพิษณุโลก ด้านทิศตะวันตก รวม 3 วัด วัดประตู่ชัย วัดพระร่วง วัดสิงห์ หรือวัดป่าชะอม และวัดโบราณดังกล่าวสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-23 (พุทธศักราช 2001 -2300) หลังจากนั้น จึงขาดการบูรณปฏิสังขรณ์ ปล่อยให้ประชาชนเข้าบุกรุกทำลาย และจากการศึกษาพบว่า วัดโบราณที่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองพิษณุโลกโบราณ ยังเหลือร่องรอยซากโบราณสถานให้ศึกษามากกว่า วัดโบราณที่อยู่รอบนอกกำแพงเมืองพิษณุโลก

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์สังคมเมืองพิษณุโลก พ.ศ. 2475-2503 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไปของเมืองพิษณุโลก ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในและภายนอกในช่วงระยะเวลา นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ไปจนถึงยุคแห่งการประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลักฐานสำหรับงานวิจัยนี้ ส่วนหนึ่งมาจากเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหลักฐานท้องถิ่น ได้แก่ เอกสารต่างๆ รวมทั้ง คำสัมภาษณ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยตลอดมา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ฐานะความเป็นเมืองยุทธศาสตร์ของพิษณุโลกมีความสำคัญต่อความปลอดภัยของราชอาณาจักร การจัดตั้งพิษณุโลกเมืองมณฑลในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้พิษณุโลกเป็นเมืองข้าราชการ ข้าราชการมีบทบาทและอิทธิพลทั้งในทางปกครองและการเมืองท้องถิ่น สร้างความอุปถัมภ์กับกลุ่มพ่อค้าคนจีน ซึ่งมีบทบาทอย่างสูงในทางเศรษฐกิจ ของเมืองหลังการเกิดไฟไหม้ในปีพ.ศ. 2500 เมืองพิษณุโลก มุ่งเน้นการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เขื่อน ทำให้พิษณุโลกเมืองริมฝั่งน้ำและทางรถไฟ เปิดตัวสู่โลกภายนอกด้วยเส้นทางคมนาคมทางบกซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับอนาคตของพิษณุโลกในเวลาอีกหลายสิบปีต่อมาในการเป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนล่าง

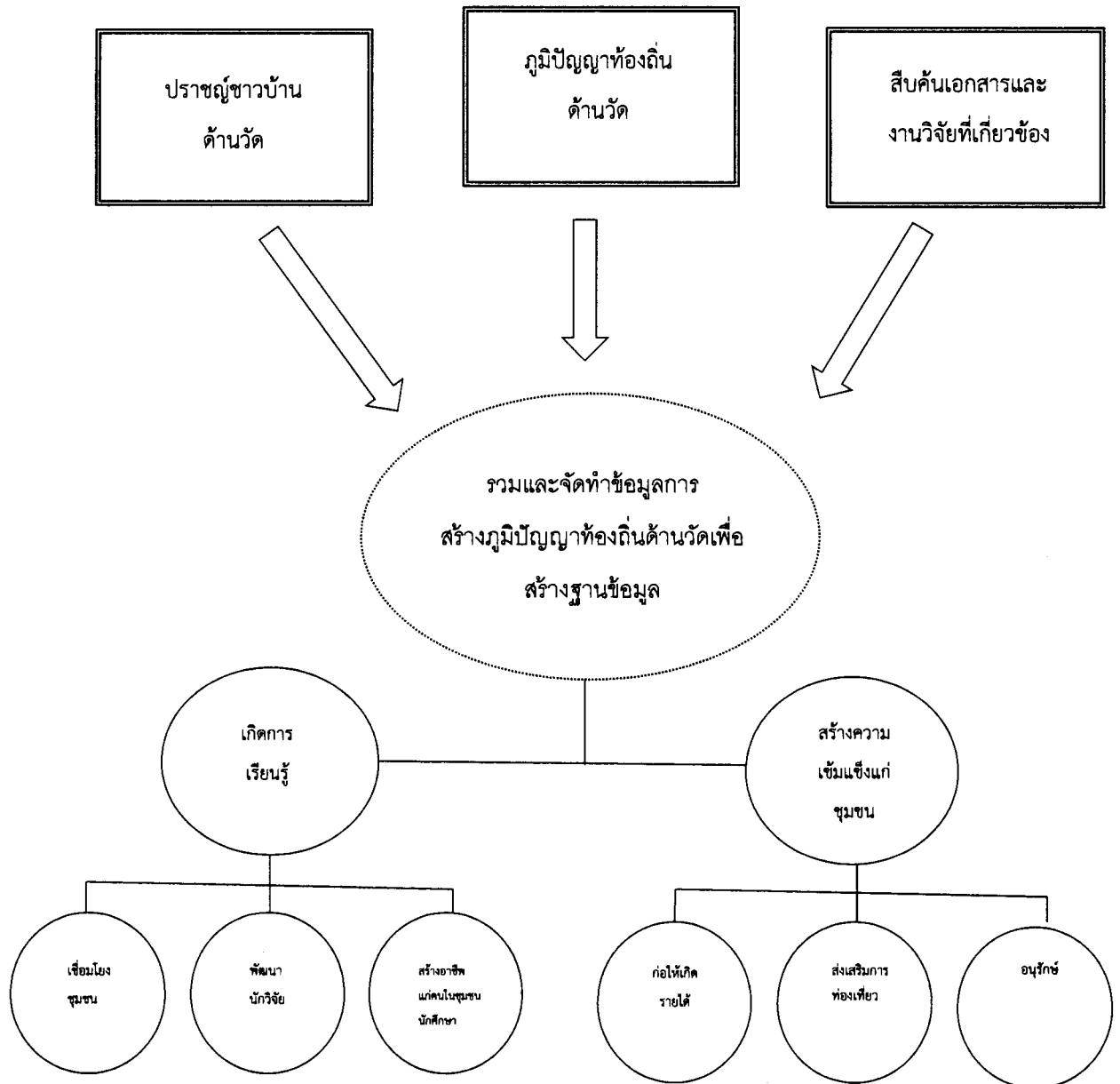
นิสาพร วัฒนศัพท์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัดกับการดำรงอยู่ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของวัดที่มีการดำรงอยู่ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวลึกจากกลุ่มเป้าหมาย ผลการศึกษาพบว่า การดำรงอยู่ของงานโลหะมอญในตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีนี้มีทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงอยู่ โดยในส่วนของบทบาทการผลิตมีปัจจัยที่ส่งเสริมคือ ลูกหลานชาวมอญในเกาะเกร็ดยังคงมีความเชื่อในการสร้างโลหะให้กับพระสงฆ์ที่พวกเขาศรัทธา มีความร่วมมือในการผลิตเป็นอย่างดี มีการพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต และมีการรักษามาตรฐานการผลิต ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิต คือ โอกาสในการผลิตมีน้อยลง นายช่างหายากขึ้น ความรู้ในงานบางอย่างที่เป็นระดับสูงมีเพียงนายช่างเท่านั้นที่ทำได้ และวัตถุดิบที่พัฒนาคุณลักษณะบางตัวไม่สามารถหาซื้อได้ทั่วไปและมีราคาแพงขึ้น ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตบางอย่างช่างจะต้องผลิตเอง

ลิน และเกรเกอร์ (Lin & Gregor, 2006 : Online) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การออกแบบเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ ความบันเทิง ประสบการณ์จากพิพิธภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาวิธีการออกแบบเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้และความบันเทิง เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 5 คน ในประเทศไต้หวัน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังต่อไปนี้ ทำงานในพิพิธภัณฑ์ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำงานในโครงการการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ดำรงตำแหน่งมากกว่า 3 ปี มีประสบการณ์ ด้านการเรียนอิเล็กทรอนิกส์หรือสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของเว็บไซต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้ 1) ภาพลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นสี รูปแบบและขนาดของข้อความ ขนาดของภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเพลิดเพลินในการใช้เว็บไซต์ 2) การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งกระตุ้นในการเรียนรู้และความน่าสนใจ 3) การใช้งานเว็บไซต์ควรมีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนเพื่อการใช้งานที่ง่าย และรวดเร็ว 4) การเข้าถึงผู้ใช้ ต้องเข้าถึงได้จากทั่วโลกและเวลาใดก็ตาม 5) ความเรียบง่ายผู้ใช้งานต้องการเนื้อหาที่อ่านง่าย และไม่ยาวเกินไป

งานวิจัยดังกล่าวฯ เป็นเพียงการจัดการสารสนเทศ การเก็บรวบรวมเกี่ยวกับการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาฐานข้อมูลวัดในจังหวัดต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นการสร้างฐานข้อมูลวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

5. กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์เพื่อนำไปสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญา และนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน และคนรุ่นหลังได้เกิดการเรียนรู้ และได้องค์ความรู้ด้านวัดเพิ่มมากขึ้นต่อไป

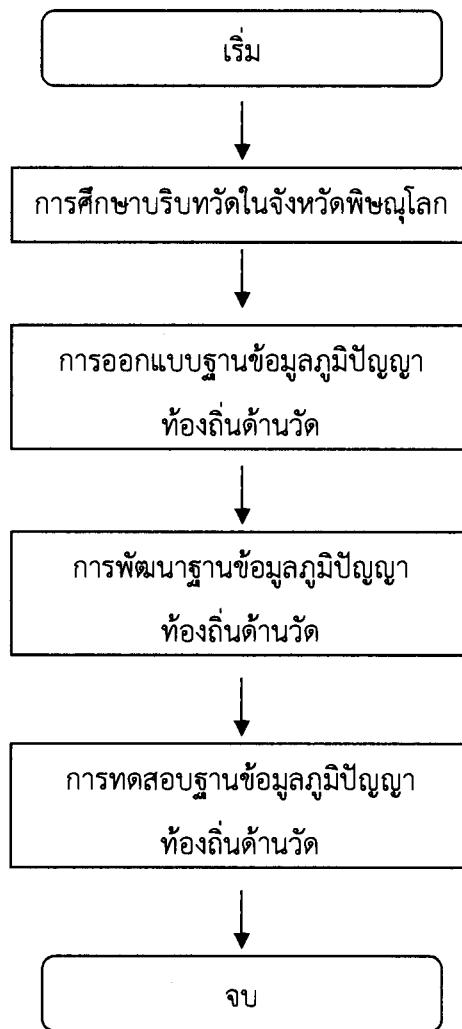

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. การทดสอบฐานข้อมูล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพฐานข้อมูลที่สร้างแล้วโดยประเมินในด้านการออกแบบระบบและด้านเนื้อหาของข้อมูล เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุง
5. การศึกษาความพึงพอใจ โดยให้ผู้ใช้งานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินงาน

ภาพ 2 ขั้นตอนการสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1. การศึกษาบริบทชุมชน

1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัย การพัฒนาฐานข้อมูล โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา และข้อมูลเกี่ยวกับวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งฯ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและชาวบ้านในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้แล้ว

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือค่า IOC) กับประเด็นที่ต้องการประเมิน และความเหมาะสมของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ จากนั้นนำผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง คำนวณได้จากสูตร

$$IOC = R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ผู้วิจัยนำมาแปลงเป็นคะแนนได้ ดังนี้

มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	+1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

เมื่อรวมคะแนนและแทนค่าในการหาค่า IOC แล้ว ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

จึงพิจารณาว่าใช้ได้โดยไม่ต้องปรับปรุง ส่วนข้อใดมีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

1. พระครูปลัดเนรานุวัตร วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก
2. พระครูรัตนสุตาภรณ์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก
3. นายบุญเรือง แต่งก่อ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพิษณุโลก
4. นางสุวลักษณ์ มูลหล้า นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพิษณุโลก
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์
โครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.4 ดำเนินการสัมภาษณ์กึ่งฯ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชน จำนวน 108 คน / วัด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. การออกแบบฐานข้อมูล

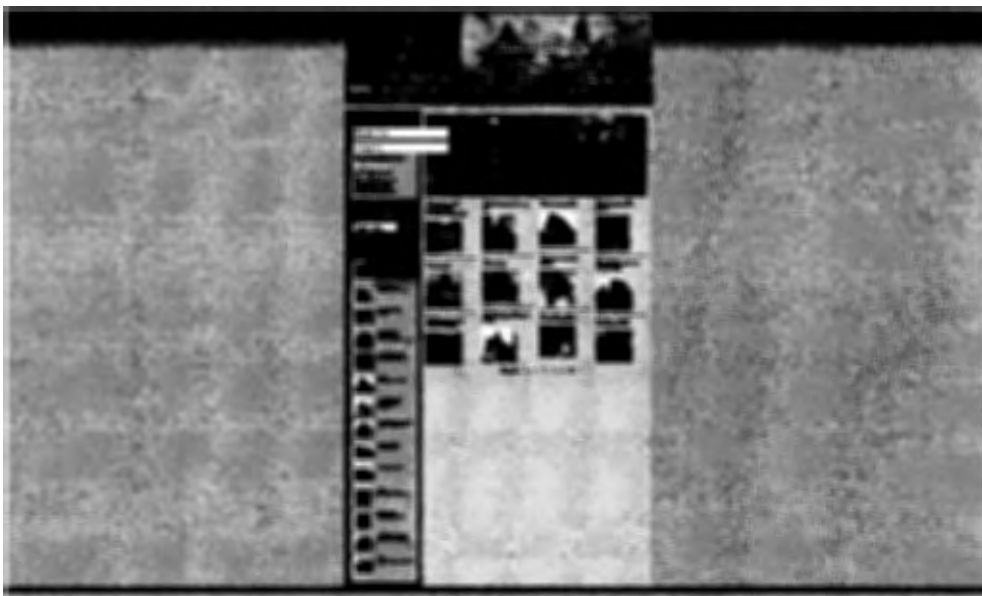
2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ด้านวัด และกำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูล

2.2 รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

- 2.2.1 ชื่อวัด
- 2.2.2 ประเภทวัด
- 2.2.3 นิิกาย
- 2.2.4 จำนวนพื้นที่ จำนวนสงฆ์ จำนวนสามเณร
- 2.2.5 ประวัติวัด
- 2.2.6 ที่ตั้ง เว็บไซต์ หมายเลขโทรศัพท์
- 2.2.7 ลักษณะเด่นของวัด
- 2.2.8 ความสวยงามของปูชนียสถานภายในวัด
- 2.2.9 ความสวยงามของปูชนียวัตถุภายในวัด
- 2.2.10 ข้อมูลพระ ชื่อ ฉายา สมณศักดิ์ ประวัติการศึกษา ตำแหน่ง
- 2.2.11 ข้อมูลวัด (ภายในวัด) กุฏิ ศาลา โบสถ์ ระเบียงคค ศาลาราย หอระฆัง
- 2.2.12 กลุ่มวัตถุประเภทปูชนียวัตถุ วัตถุมงคล วัตถุบูชา รูปบูชา

3. การพัฒนาฐานข้อมูล

1. ดำเนินการสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการนำข้อมูลและรูปภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตามที่กำหนดรูปแบบไว้แล้ว มาจัดทำฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา ดังภาพ 3

ภาพ 3 ภาพหน้าหลักฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ชื่อวัด: จันทร์ตะวันออก

ประเภทวัด : วัดราษฎร์

จำนวนพื้นที่ : 16 ไร่ 1 งาน 97 ตารางวา

ประวัติ

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านทางฝั่งตะวันออกอาคารเสนาสนะต่างๆ มีอุโบสถ กว้าง 6 เมตร ยาว 42 เมตร สร้าง พ.ศ. 2414 ศาลาการเปรียญ กว้าง 26 เมตร ยาว 42 เมตร สร้าง พ.ศ. 2446 หอสวดมนต์ กว้าง 10 เมตร ยาว 14 เมตร สร้าง พ.ศ. 2476 ศาลาการเปรียญหลังเก่า ซึ่งเป็นสถานที่ประชุมก่อตั้งสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทยวัดจันทร์ตะวันออกสร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2276 สมัยกรุงศรีอยุธยาและเป็นสถานที่ตั้งทัพซึ่งมีปรากฏหลักฐานในประวัติศาสตร์การสงครามหลายสมัย เนื่องจากเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน จึงได้ถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง ทางวัดได้ย้ายสถานที่สร้างเสนาสนะมาแล้วถึง 3 ครั้ง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 20 เมตร ยาว 40 เมตร การศึกษาที่วัดนี้ได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมแผนกบาลี นับว่าเจริญรุ่งเรืองวัดหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2537

ข้อมูลสำคัญ

ที่ตั้ง

วัดจันทร์ตะวันออก ตำบลในเมือง

อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

รหัสไปรษณีย์ 65000

ข้อมูลอื่นๆ

อนุสาวรีย์สมเด็จพระพี่นางสุพรรณกัลยา เป็นอนุสาวรีย์แห่งความทรงจำ พระพี่นางสุพรรณกัลยา ทรงเป็นขัตติยานารี ที่ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของอาณาประชาราษฎร์ ทรงอุทิศสาหะอดทอนอดกลั้นมิหวั่นไหว ยอมพลีชีพเพื่อคนไทยเพื่อแลกกับอธิปไตย

ข้อมูลพระ

ชื่อพระ พระครู ปณิธิกิจจานุกรม พินฉินนาลโย ฉายา ฉินนาลโย

ลำดับชั้นสมณศักดิ์ พระมหา ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด

ชื่อพระ พระอาจารย์ คำพล คมภีรญาณเมธี ฉายา คมภีรญาณเมธี

ลำดับชั้นสมณศักดิ์ พระอาจารย์

ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจันทร์ตะวันออก

ชื่อพระ : พระสามารถ (วรสีโล) เดชคำพู ฉายา วรสีโล

ตำแหน่ง เจ้าอาวาส ผู้ช่วย ผู้ช่วยเจ้าอาวาส อื่นๆ

ข้อมูลที่สำคัญของวัด : พระอนุสาวรีย์แห่งความทรงจำ พระพินางสุพรรณกัลยา
ทรงเป็นขัตติยนารีที่ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ เพื่อประโยชน์สุขของอาณาประชาราษฎร์

ปูชนียสถาน

ชื่อวัตถุ 1.อนุสาวรีย์สมเด็จพระสุพรรณกัลยา 2.พระบรมสารีริกธาตุ

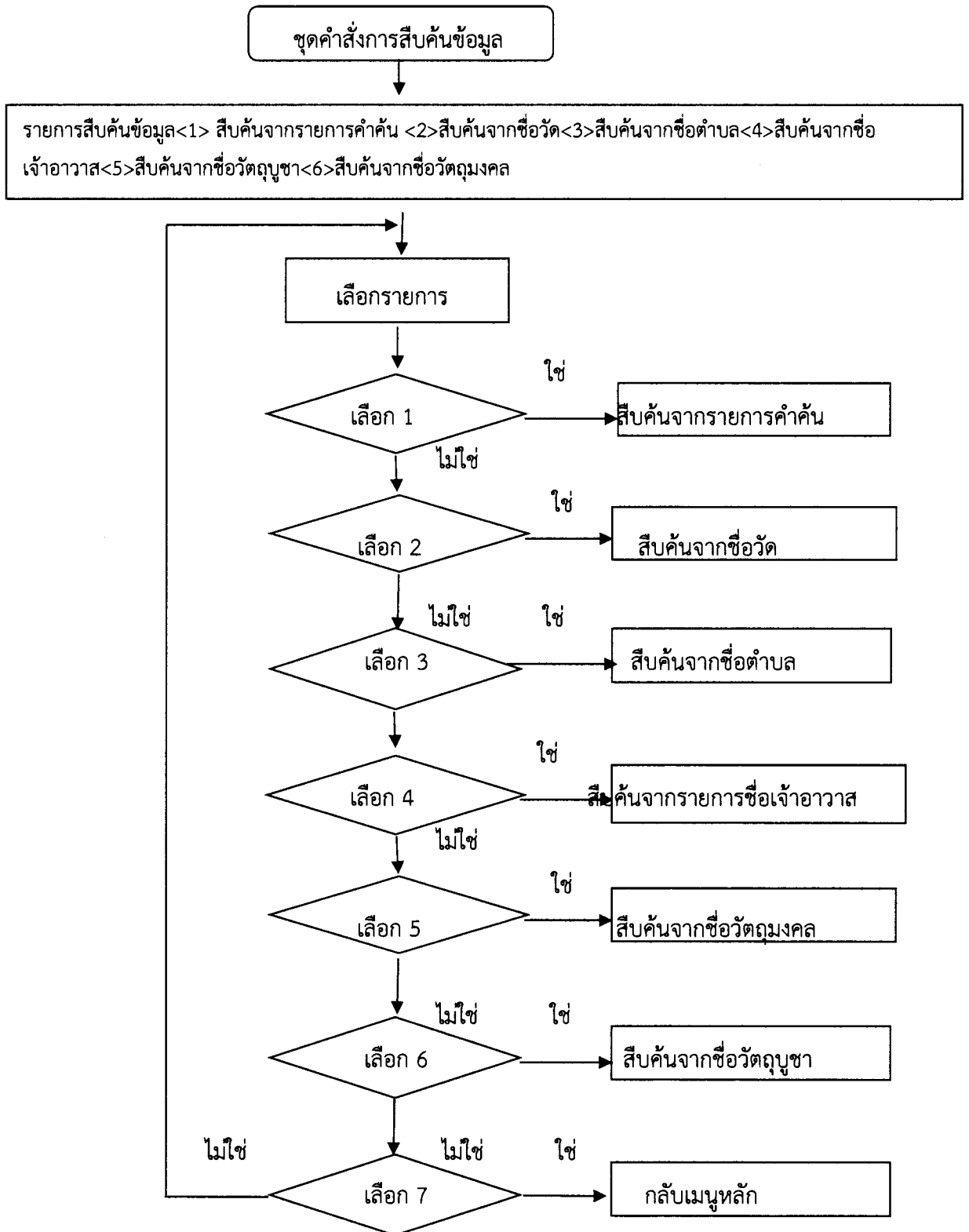
ข้อมูลวัด(ภายใน) จำนวนโบสถ์ 1 หลัง จำนวนศาลา 4 หลัง จำนวนกุฏิ 19 หลัง

หลังที่1 ศาลาศิริวัฒน์ หลังที่ 2 ศาลาศรีสุพรรณกัลยาเอกาทศรถ หลังที่ 3 ศาลาริมน้ำ

หลังที่ 4 ศาลาเอนกประสงค์

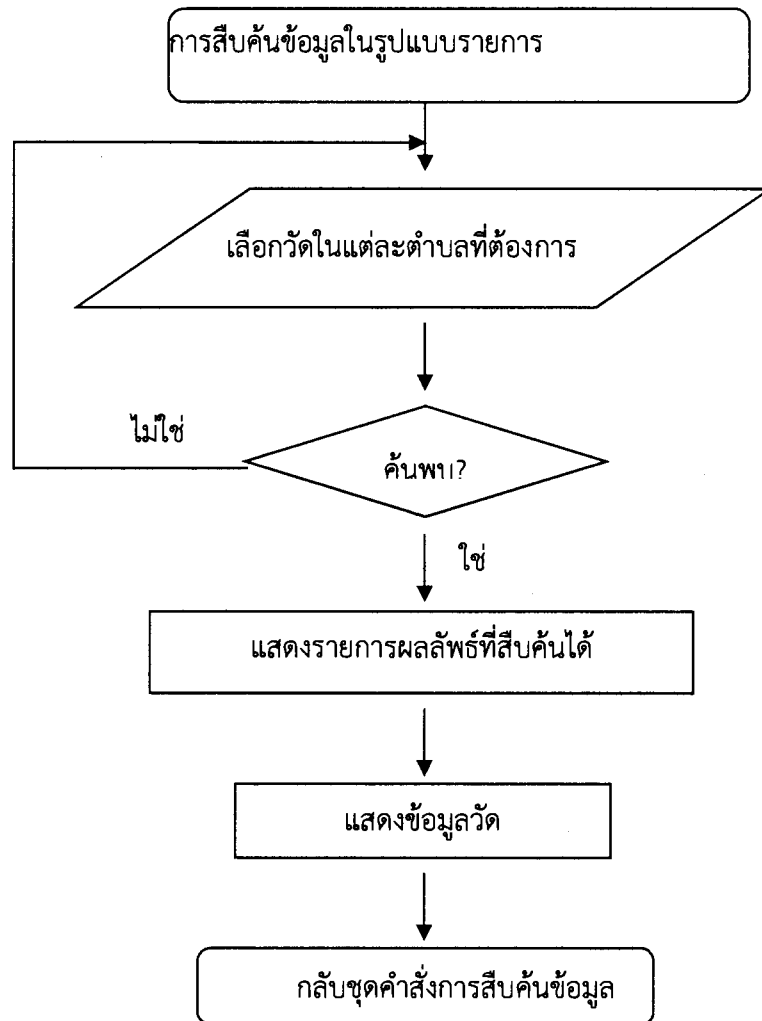
ข้อมูลวัตถุมงคล 1. เหรียญสมเด็จพระนเรศวร และ 2.เหรียญพระสุพรรณกัลยา

2. กำหนดลักษณะการสืบค้นข้อมูล โดยให้มีการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบรายการ (Browse Search) และการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบคำค้น (Keyword) ดังภาพ 4

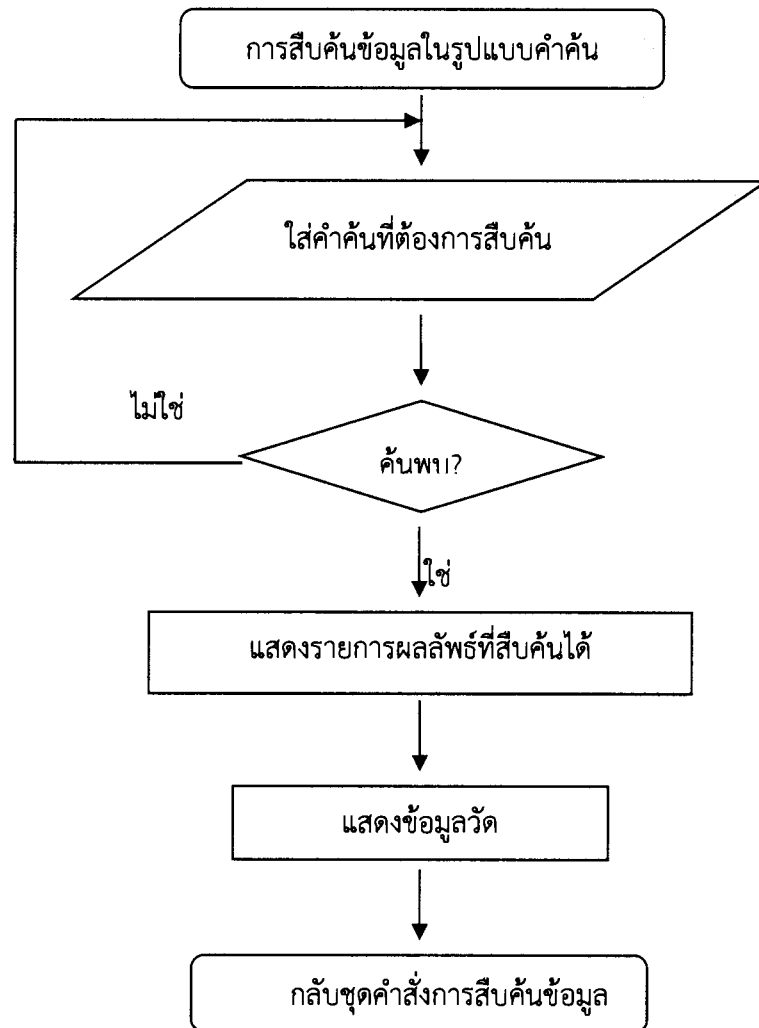
ภาพ 4 ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูล

2.1 การสืบค้นข้อมูลในรูปแบบรายการ (Browse Search)

ภาพ 5 ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบรายการ (Browse Search)

2.2 การสืบค้นข้อมูลในรูปแบบคำค้น (Keyword)

ภาพ 6 ผังงานชุดคำสั่งการสืบค้นข้อมูลในรูปแบบคำค้น (Keyword)

2. นำฐานข้อมูลที่ได้พัฒนาเรียบร้อยแล้วมาอัปโหลด(Upload) ขึ้นไว้บนเครื่องบริการเว็บ
URL <http://202.29.80.69/temple>

2 การทดสอบฐานข้อมูล

2.1 สร้างแบบประเมินคุณภาพฐานข้อมูลด้านการออกแบบ และด้านเนื้อหา สำหรับ
ผู้เชี่ยวชาญประเมิน โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินดังกล่าวจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากนั้นกำหนด
หัวข้อในการประเมิน แล้วจึงทำการสร้างแบบประเมิน

2.2 ตรวจสอบแบบประเมินคุณภาพด้านการออกแบบและด้านเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ
ก่อนนำไปใช้จริง

2.3 นำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกที่สร้างแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการออกแบบและด้านเนื้อหาจำนวนด้านละ 5 ท่านดำเนินการประเมิน จากนั้นนำผลการประเมิน
มาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับมาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับน้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ สุวรรณราช อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติกา สังขวดี อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ศิวิลัย อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. อาจารย์ ดร. ชุตินันท์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
5. อาจารย์รติวัฒน์ ปารีศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาในฐานข้อมูล

1. อาจารย์ ดร.สำเนา แก้วตา ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศาสตร์ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี
2. นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์ ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนสาร เพ็งพุ่ม รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. นางสุลักษณ์ มูลหล้า นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก
5. พระครู ดร.ผาสุกิจวิจารณ์ เจ้าอาวาสวัดกำแพงมณี ตำบลโคกสลด อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2.4 นำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกที่สร้างแล้วให้ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน ชาวบ้านในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 111 คน ประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก จากนั้นนำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับมาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับน้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการดำเนินงาน

การวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้เสนอผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเปิดเวทีชุมชนเสวนากลุ่มร่วมกับภิกษุ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2559

2. ผู้วิจัยสร้างกรอบความคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด โดยกำหนดหัวข้อและสร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องได้ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตาราง 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	ความหมาย
1	ชื่อวัด	1.00	สอดคล้อง
2	ประเภทวัด	1.00	สอดคล้อง
3	นิกาย	1.00	สอดคล้อง
4	จำนวนพื้นที่	1.00	สอดคล้อง
5	จำนวนพระสงฆ์	1.00	สอดคล้อง
6	จำนวนสามเณร	1.00	สอดคล้อง
7	ประวัติโดยย่อของวัด	1.00	สอดคล้อง
8	ที่ตั้ง	1.00	สอดคล้อง
9	เว็บไซต์	1.00	สอดคล้อง
10	หมายเลขโทรศัพท์	1.00	สอดคล้อง
11	ลักษณะเด่นของวัด	1.00	สอดคล้อง
12	ปูชนียสถานภายในวัด	1.00	สอดคล้อง
13	ปูชนียวัตถุภายในวัด	1.00	สอดคล้อง
14	ชื่อฉายา	1.00	สอดคล้อง
15	อายุ	1.00	สอดคล้อง
16	วัน เดือน ปีเกิด	1.00	สอดคล้อง
17	ลำดับชั้นสมณศักดิ์	1.00	สอดคล้อง
18	ตำแหน่ง	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	ความหมาย
19	จำนวนโบสถ์	1.00	สอดคล้อง
20	ชื่อโบสถ์พร้อมรายละเอียด	1.00	สอดคล้อง
21	จำนวนศาลา	1.00	สอดคล้อง
22	ชื่อศาลาพร้อมรายละเอียด	1.00	สอดคล้อง
23	จำนวนกุฏิ	1.00	สอดคล้อง
24	ชื่อกุฏิพร้อมรายละเอียด	1.00	สอดคล้อง
25	ระเบียงคต	1.00	สอดคล้อง
26	ศาลาราย	1.00	สอดคล้อง
27	หอรบขัง	1.00	สอดคล้อง
28	วัดถุมงคล	1.00	สอดคล้อง
29	วัดบุญชา	1.00	สอดคล้อง
30	รูปบูชา	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 1 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า 1.00 ทุกข้อ แสดงว่า แบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 30 ข้อ และมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญว่า ควรเพิ่มกิจกรรมฝานั่งภายในวัด

3. ผู้วิจัยได้แบ่งหมวดหมู่และชนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ดังตาราง 2

ตาราง 2 หมวดหมู่และชนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกแยกตามตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

หมวดหมู่ (ตำบล)	ชื่อวัด
1. ตำบลในเมือง	1. คูหาสวรรค์
	2. จันทร์ตะวันตก
	3. จันทร์ตะวันออก
	4. ท่ามะปราง
	5. ธรรมจักร
	6. นางพระยา (นางพญา)
	7. พระศรีรัตนมหาธาตุ
	8. พันปี
	9. ราชบูรณะ
	10. ศรีวิสุทธาราม
	11. สระแก้วปทุมทอง
	12. หนองบัว

ตาราง 2 (ต่อ) หมวดหมู่และชนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกแยกตามตำบล
ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

หมวดหมู่ (ตำบล)	ชื่อวัด
1. ตำบลในเมือง(ต่อ)	13. ใหม่อภัยยาราม
	14. อรัญญิก
2. ตำบลวังน้ำคู้	1. บางทราย
	2. ปากดอน
	3. ปากพิง(ตะวันออก)
	4. ไม้หลงราชภัฏรเจริญ
3. ตำบลวัดจันทร์	1. ราชมณฑป
4. ตำบลวัดพริก	1. ท่าโรง
	2. ท่าโรงตะวันออก
	3. บ้านใหม่
	4. เสาทิน
	5. หล่ม
	6. อินทรี
5. ตำบลท่าทอง	1. จุฬามณี
	2. ศรีรัตนาราม
	3. สว่างอารมณ์
	4. ทนองหัวยาง
6. ตำบลท่าโพธิ์	1. คิ่งวารี
	2. แจ่มสุวรรณ
	3. ยางเอน
	4. สะกัต้น้ำมัน
7. ตำบลสมอแข	1. กรมธรรม์
	2. เนินมะคึก
	3. ลาดบัวขาว
	4. ศรีวนาราม
	5. ศาลาสองพี่น้อง
	6. สมอแข

ตาราง 2 (ต่อ) หมวดหมู่และชนิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกแยกตามตำบล
ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

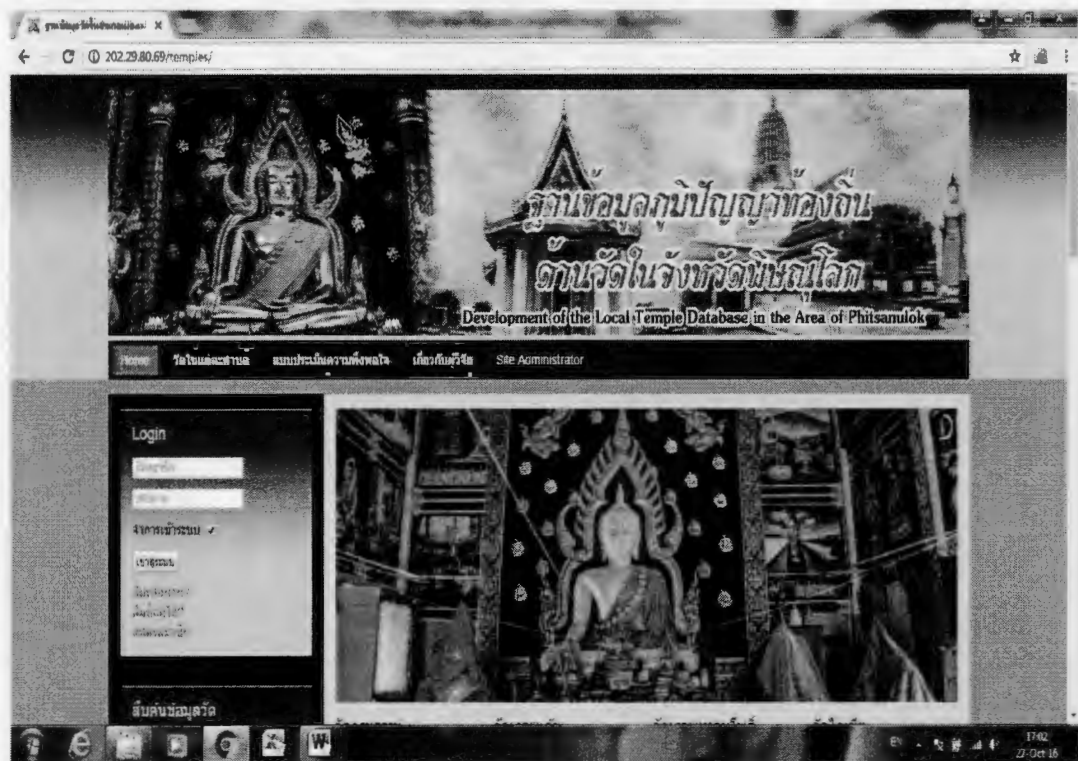
หมวดหมู่ (ตำบล)	ชื่อวัด
8. ตำบลดอนทอง(ต่อ)	1. เขาฟ้าป่าหิมพานต์
	2. ดอนทอง
	3. ตาลสุวรรณ
	4. เต็งสำนัก
	5. นครป่าหมาก
	6. น้ำคำ
	7. บ้านร้องยั้งข้าว
	8. บ้านไร่
	9. บึงบ้านเก่า
	10. ปากห้วย
	11. ป่าสัก
	12. สะอึก
	13. หนองกวางลี
9. ตำบลบ้านป่า	1. เขาไร่เอี่ยมโสภณ
	2. บ้านแซ่
	3. บ้านป่า
	4. บึงกระดาน
	5. วังยาวสามัคคีธรรม
	6. แสงमुखโณทัยสามัคคีธรรม
10. ตำบลปากโทก	1. ท่าทรุด
	2. ป่าสัก
	3. ไม้ค่อมรัตนาราม
	4. แสงดาว
11. ตำบลหัวรอ	1. ตาปะขาวหาย
	2. ป่อทองคำ
	3. บางพยอม
	4. โพธิญาณ
	5. มะขามเตี้ย
	6. สระโคลโสภาราม

12. ตำบลจอมทอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกาะ 2. จอมทอง 3. ท่าตะเคียน 4. ศาลาสูง
13. ตำบลบ้านกว้าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกาะแหลมโพธิ์ 2. เด่นโบสถ์โพธิ์งาม 3. ธรรมเกษตร 4. นิมิตรธรรมาราม 5. ป่าเลไลย์ 6. พระขาวไชยสิทธิ์ 7. พระยายมราช 8. แม่ระหัน 9. ใหม่เกาะกลางตะลุง
14. ตำบลบ้านคลอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไก่เขี้ย 2. ยาง 3. สุดสวาสดี
15. ตำบลพลาญชุมพล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตุม 2. พลาญชุมพล 3. วังหิน
16. ตำบลมะขามสูง	<ol style="list-style-type: none"> 1. หัววังกร่างวนาราม 2. ตะโก 3. ทองหลาง
17. ตำบลอรัญญิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เชื้อนขันธุ์ 2. เจดีย์ยอดทอง 3. เทพกฤษุขร 4. พิภูลทอง 5. สระไม้แดง 6. สระสี่เหลี่ยม 7. สะพานสาม
18. ตำบลบึงพระ	<ol style="list-style-type: none"> 1. บึงพระ 2. พิภูลวราราม 3. ราษฎร์ศรัทธาธรรม 4. สันติวัน

	5. สุธาวนาราม
	6. หยอ
19. ตำบลไผ่ขอดอน	1. สุวรรณประดิษฐ์
	2. หลวงพ่อแดง
20. ตำบลจิ้งจก	1. บึงขุนนนท์
	2. ปากฟิงตะวันตก
	3. จิ้งจก

4. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก มีรูปแบบและวิธีการเข้าใช้ ดังนี้

4.1 หน้าโฮมเพจ เป็นเว็บเพจหลักของฐานข้อมูล ประกอบด้วยแถบเมนู (Menu Bar) ดังภาพ 7

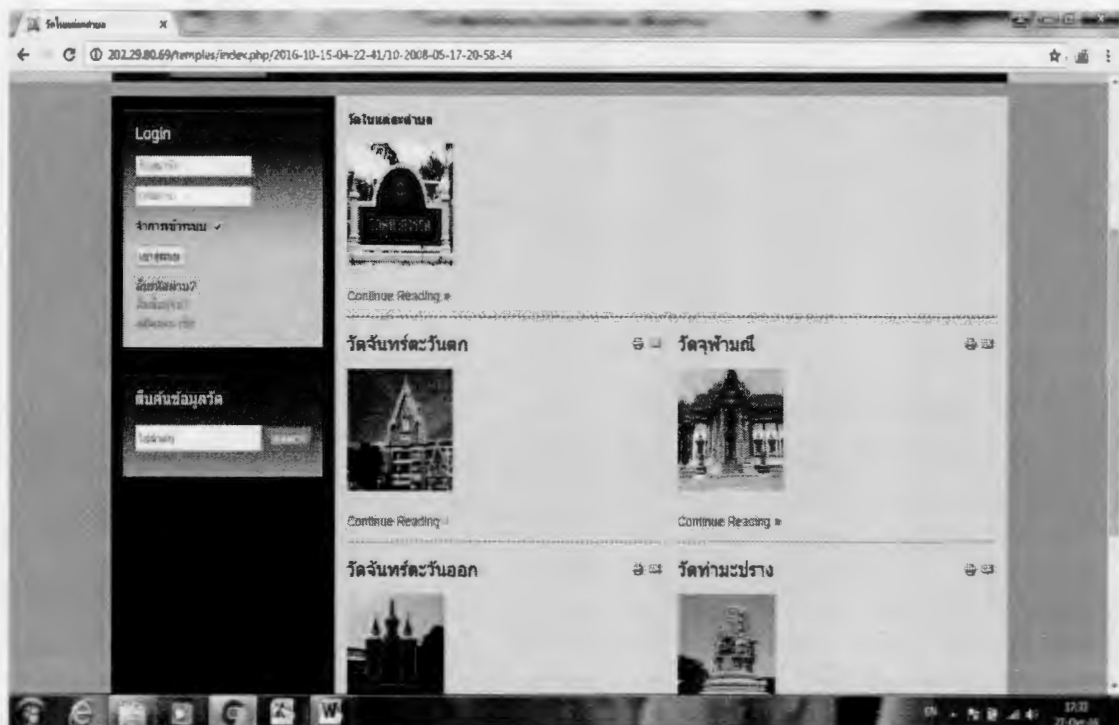
ภาพ 7 โฮมเพจของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

4.2 เมื่อคลิกที่เมนู รายการวัดในแต่ละตำบล จะปรากฏเมนูย่อยแสดงจำนวนวัดในแต่ละตำบล
 ดังภาพ 8

ภาพ 8 เมนูรายการจำนวนวัดในแต่ละตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

4.3 เมื่อคลิกเลือกรายการวัดในตำบลในเมือง จะปรากฏรายการวัด ดังภาพ 9

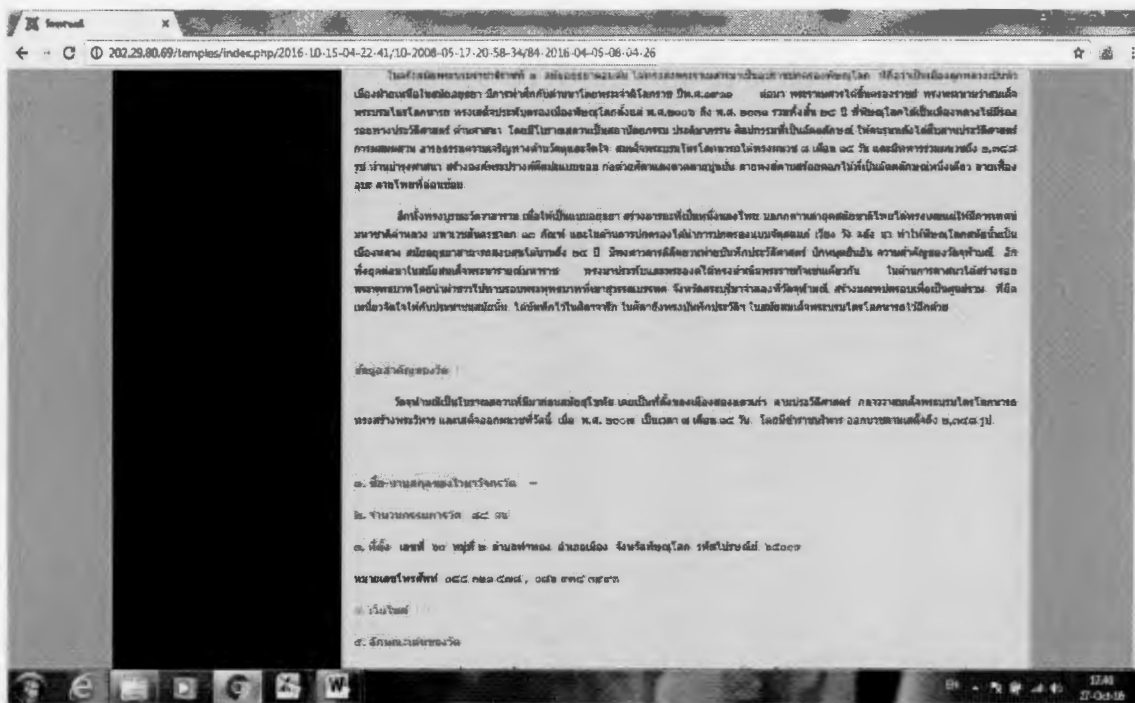

ภาพ 9 รายการวัดในตำบลในเมือง

4.4 เมื่อคลิกเลือกรายการ วัดจุฬามณี จะปรากฏรูปภาพและเนื้อหา ดังภาพ 10

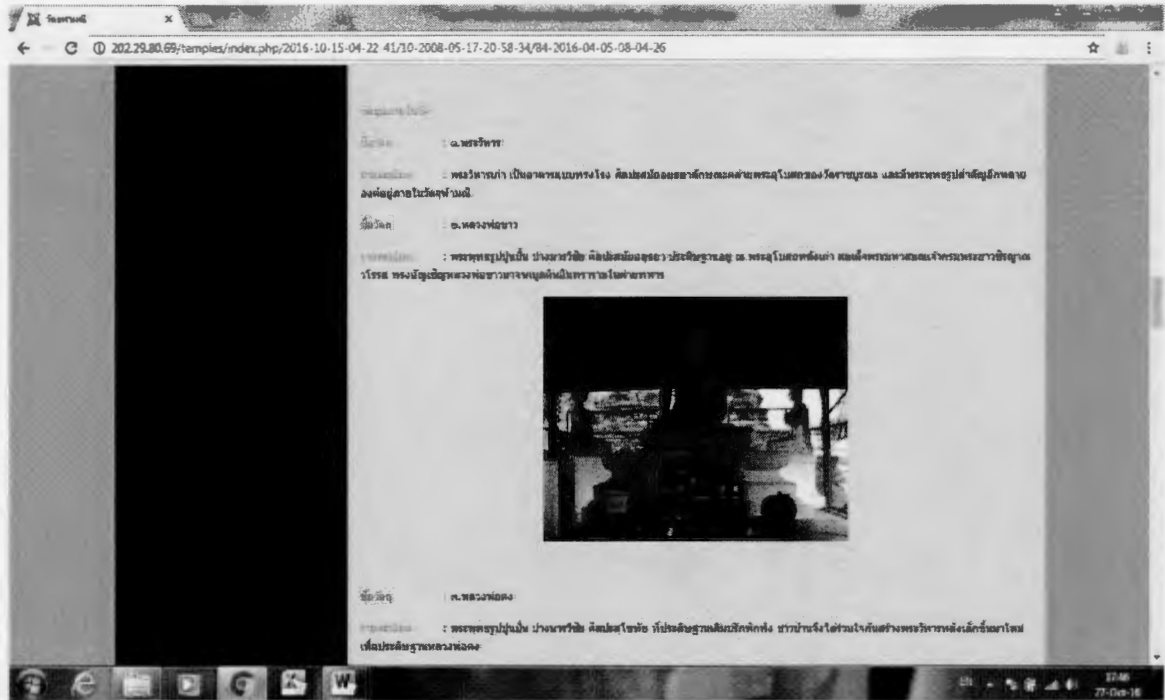

ภาพ 10 เนื้อหาวัดจุฬามณี

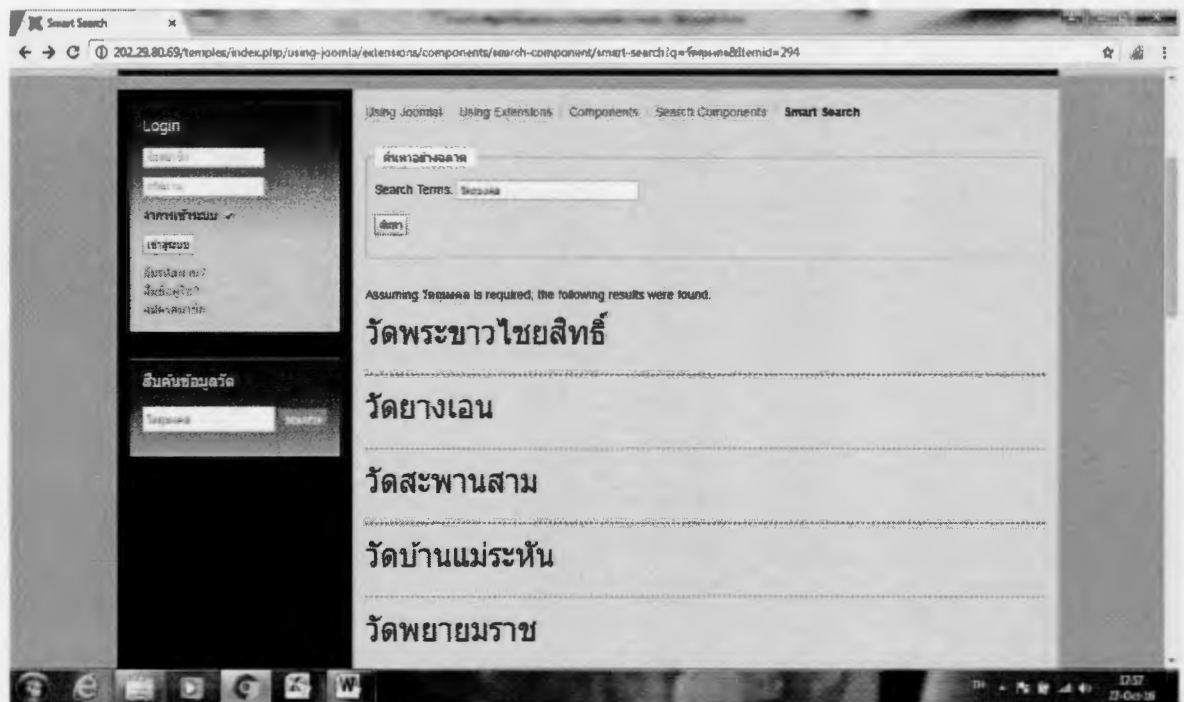
ภาพ 11 เนื้อหาวัดจุฬามณี (ต่อ)

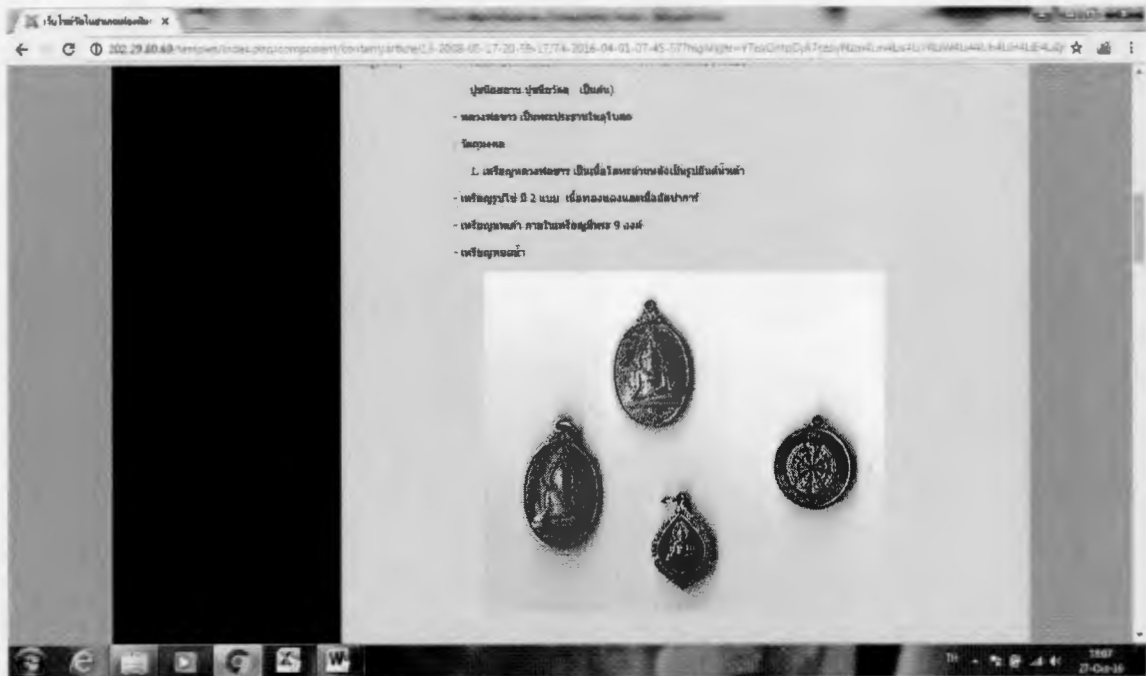
ภาพ 14 รูปภาพและเนื้อหาวัดจุฬามณี

4.5 เมื่อคลิกเลือกรายการในช่องคำสืบค้น พิมพ์คำว่า วัดถมุงคลจะปรากฏชื่อวัดที่มีวัดถมุงคล ดังภาพ 15

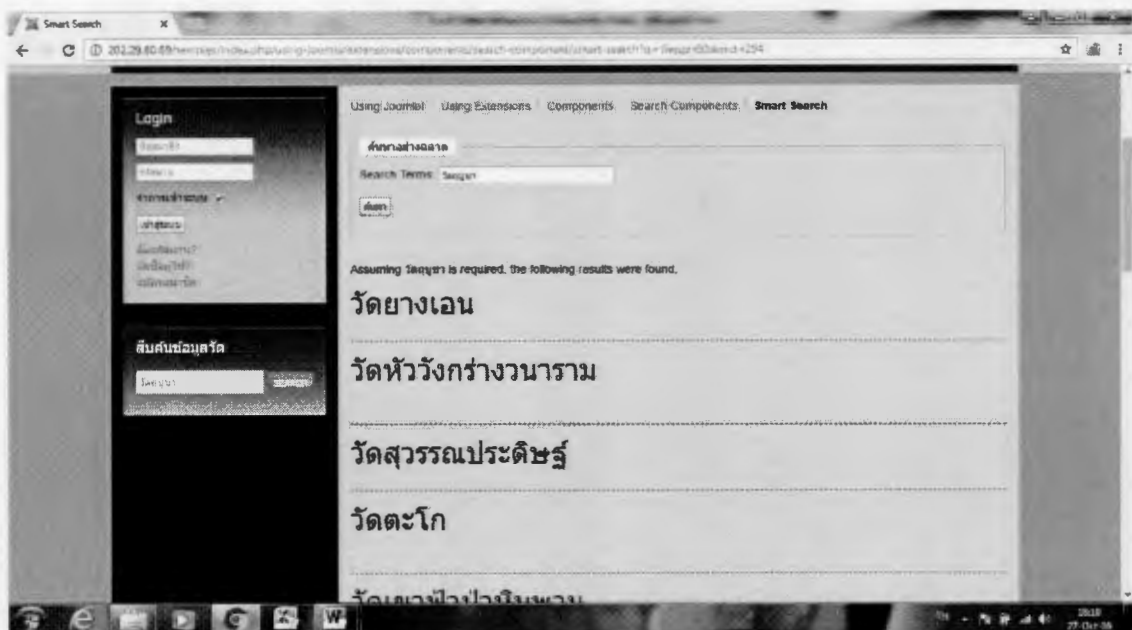
ภาพ 15 รายชื่อวัดที่มีวัดถมุงคล

4.6 เมื่อคลิกเลือกชื่อวัดที่มี วัดมุงคลของวัดพระขาวไชยสิทธิ์ จะปรากฏรูปภาพและเนื้อหาของ วัดมุงคลในวัด ดังภาพ 16

ภาพ 16 วัดมุงคลของวัดพระขาวไชยสิทธิ์

4.7 เมื่อคลิกเลือกรายการในช่องคำสืบค้น พิมพ์คำว่า วัดดุษุชา จะปรากฏชื่อวัดที่มีวัดดุษุชา ดังภาพ 17

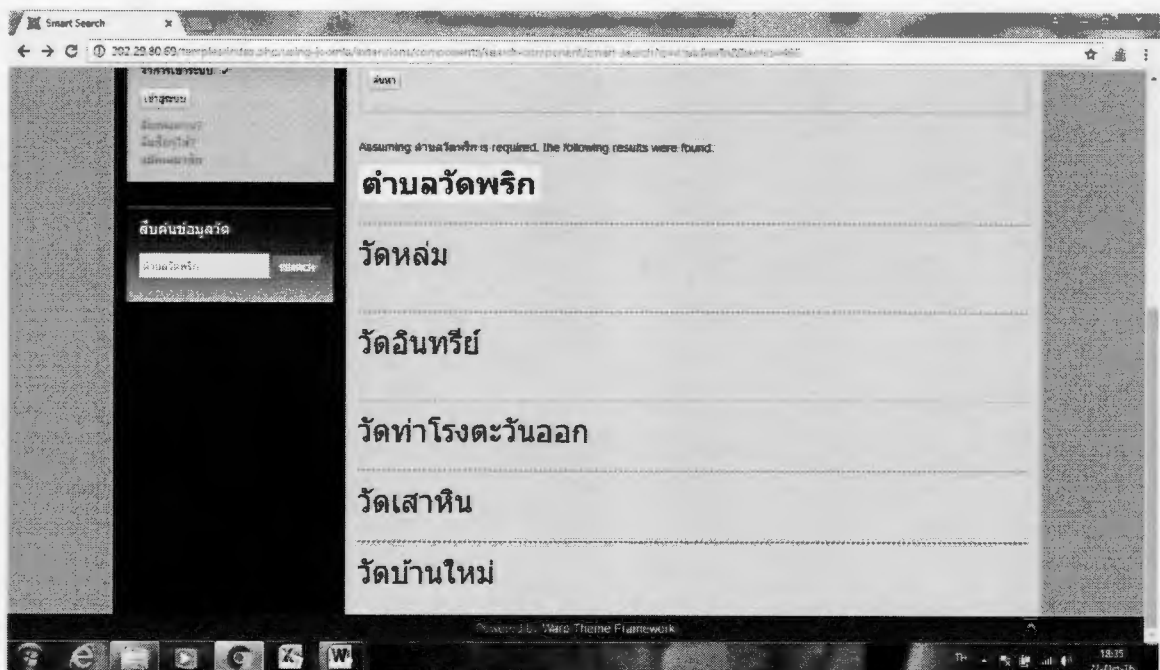
ภาพ 17 รายชื่อวัดที่มีวัดดุษุชา

4.8 เมื่อคลิกเลือกชื่อวัดที่มีวัตถุมงคลวัดสระแก้วปทุมทอง จะปรากฏรูปภาพและเนื้อหาของวัตถุมงคลในวัด ดังภาพ 18

ภาพ 18 วัตถุมงคลของวัดสระแก้วปทุมทอง

4.9 เมื่อคลิกเลือกรายการในช่องคำสืบค้น พิมพ์คำว่า ตำบลวัดพริกจะปรากฏชื่อวัดที่อยู่ในตำบลวัดพริกดังภาพ 19

ภาพ 19 รายชื่อวัดในตำบลวัดพริก

5. ผลการประเมินคุณภาพด้านการออกแบบและด้านเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ โดยประเมินฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

5.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ในการแปลความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ใช้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. Banner มีความเหมาะสมและสื่อความหมายต่อระบบงาน	4.40	0.55	มาก
2. การจัดวางเครื่องมือ ปุ่มคำสั่ง และเมนูการใช้งาน	4.00	0.71	มาก
3. การเข้าสู่ฐานข้อมูลสะดวก รวดเร็ว	4.20	0.84	มาก
4. การแสดงผลการค้นหาทำได้อย่างรวดเร็ว	4.40	0.55	มาก
5. ข้อความมีขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม	3.60	0.55	มาก
6. ตัวอักษรมีความชัดเจนเหมาะสมกับสีพื้นหลัง	4.00	0.71	มาก
7. ความเหมาะสมของรูปภาพประกอบ	4.00	0.00	มาก
8. การจัดวางรูปแบบการแสดงผล เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน	3.80	0.45	มาก
9. ความสวยงามของเว็บไซต์	3.80	0.84	มาก
10. ระบบใช้งานง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน	3.80	0.45	มาก
รวมทั้งหมด	4.00	0.56	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่าผลของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00, S.D.=0.56$) และเมื่อพิจารณาโดยรวมแต่ละด้านพบว่า ด้านรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, S.D.=0.45$) ด้านภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00, S.D.=0.00$) ด้านระบบฐานข้อมูลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40, S.D.=0.55$) และด้านการนำไปใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, S.D.=0.45$)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ดังตาราง 4

ตาราง 4 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด
ในจังหวัด พิษณุโลก

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. เนื้อหามีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.00	0.71	มาก
2. เนื้อหาที่น่าสนใจ ทันสมัย	3.80	0.45	มาก
3. ความเหมาะสมในการจำแนกหัวข้อ / ประเด็นเนื้อหา	4.00	1.00	มาก
4. ความครอบคลุมของข้อมูลที่ปรากฏในฐานข้อมูล	4.00	0.71	มาก
5. ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง และเข้าใจง่าย	3.40	0.55	ปานกลาง
6. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอ	3.40	0.89	ปานกลาง
7. โดยภาพรวมเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	4.20	0.45	มาก
รวมทั้งหมด	3.83	0.68	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ผลของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83, S.D.=0.68$) และเมื่อพิจารณาโดยรวมแต่ละด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ Banner มีความเหมาะสมและสื่อความหมายต่อระบบงาน , การแสดงผลการค้นหาทำได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.40, S.D.=0.55$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย คือ ข้อความมีขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.60$)

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก
 ดังตาราง 5

ตาราง 5 ระดับความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1.ด้านรูปแบบของเว็บไซต์			
1.1 หน้าโฮมเพจมีความสวยงาม เหมาะสมและน่าสนใจ	4.40	0.68	มาก
1.2 การจัดการรูปแบบในเว็บไซต์ต่อการอ่านและการใช้	4.40	0.62	มาก
1.3 รูปแบบตัวอักษรอ่านได้ง่ายและสวยงาม	4.33	0.67	มาก
1.4 ขนาดและสีของอักษรอ่านได้ง่ายและเหมาะสม	4.29	0.71	มาก
1.5 ขนาดของภาพเหมาะสม สวยงาม	4.36	0.71	มาก
1.6 ความพึงพอใจโดยรวมในด้านรูปแบบของเว็บไซต์	4.26	0.68	มาก
2. ด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้			
2.1 เป็นแหล่งเรียนรู้	4.51	0.58	มากที่สุด
2.2 เป็นสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	4.50	0.58	มาก
2.3 เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน ประเทศ	4.57	0.51	มากที่สุด
2.4 เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด
2.5 ความพึงพอใจโดยรวมในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้	4.44	0.61	มาก
3. โดยภาพรวม			
3.1 ความพึงพอใจโดยภาพรวมในการใช้ฐานข้อมูลท้องถิ่น	4.46	0.57	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าผลของความพึงพอใจในการใช้งานฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.57) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านรูปแบบของเว็บไซต์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านรูปแบบของเว็บไซต์พบว่า หน้าโฮมเพจมีความสวยงาม เหมาะสมและน่าสนใจ และการจัดรูปแบบในเว็บไซต์ต่อการอ่านและการใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.40, S.D.=0.68) และ ($\bar{X}$ 4.40, S.D.=0.67) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.56, S.D.=0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุดคือ เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน และประเทศ ($\bar{X}$ 4.57, S.D.=0.51)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และสัมภาษณ์กึ่งเชิงคุณภาพ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ และสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลกบนโปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา โดยมี ขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1. ศึกษาบริบท โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการพัฒนา ฐานข้อมูลด้านวัด ฐานข้อมูล โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา ศึกษา รวบรวมข้อมูล รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด ในจังหวัดพิษณุโลกจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด พิษณุโลก หน่วยงานวัฒนธรรม อำเภอ และเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ จากการศึกษารวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และเปิดเวทีชุมชน หรือเสวนากลุ่มร่วมกับ กิจฯ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มาทำการ ออกแบบและจัดทำแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่ออกแบบไว้ โดยมีขอบเขตการศึกษา ทั้งหมดเป็นวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 108 วัด โดยเก็บข้อมูล และรูปภาพเกี่ยวกับ วัด ประวัติวัด บริเวณที่ตั้ง โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 2. ออกแบบ ฐานข้อมูล โดยการวิเคราะห์ระบบงานเพื่อศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานที่ผู้ใช้ต้องการออกแบบระบบฐานข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาหมวดหมู่ของวัด และ กำหนดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ของวัดแต่ละวัด 3. พัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยการนำข้อมูลและ รูปภาพทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวของวัดแต่ละวัด เช่น การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัด รูปภาพต่างๆ มา จัดเก็บในฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมโอเพนซอร์สจุมลา 4. ทดสอบฐานข้อมูลโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน คุณภาพฐานข้อมูลที่สร้างแล้วโดยประเมินในด้านการออกแบบระบบ จำนวน 5 คน และด้านเนื้อหาของ ข้อมูล จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาแก้ไขปรับปรุง 5. ศึกษาความพึงพอใจ โดยให้ผู้ใช้ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 111 คน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลกแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาบริบทชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก สร้างกรอบความคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด โดยกำหนดหัวข้อ และสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ชื่อภิกษุ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอำเภอเมือง วัดประเภทวัดนิกาย จำนวนพื้นที่ จำนวนสงฆ์ จำนวนสามเณร ประวัติวัด ชื่อ-นามสกุลของไวยาวัจกรวัด จำนวนกรรมการวัด ที่ตั้ง เว็บไซต์ หมายเลขโทรศัพท์ ลักษณะเด่นของวัด ความสวยงามของปูชนียสถานภายในวัด ความสวยงามของปูชนียวัตถุภายในวัด ข้อมูลพระ ชื่อ ฉายา สมณศักดิ์ ประวัติการศึกษา ตำแหน่ง ข้อมูลวัด (ภายในวัด) กุฎี ศาลา โบสถ์ ระเบียงคต หอระฆัง กลุ่มวัตถุประเภทปูชนียวัตถุ วัตถุมงคล วัตถุบูชา รูปบูชา

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและเนื้อหา

2.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$, $S.D.=0.60$) และเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า Banner มีความเหมาะสมและสื่อความหมายต่อระบบงาน และด้านการแสดงผลการค้นหาทำได้อย่างรวดเร็วอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.40$, $S.D.=0.54$) รองลงมาคือ ด้านการเข้าสู่ฐานข้อมูลสะดวก รวดเร็วอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.20$, $S.D.=0.83$) และด้านการนำไปใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.60$, $S.D.=0.43$)

2.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$, $S.D.=0.70$) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านเนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.20$, $S.D.=0.44$) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือความเหมาะสมในการจำแนกหัวข้อ/ประเด็นเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อมูลที่ปรากฏในฐานข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$, $S.D.=0.55$) และด้านคุณค่าและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.80$, $S.D.=0.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านข้อมูลและการนำเสนอคือ ความครอบคลุมของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ($\bar{x}=4.80$, $S.D.=0.44$) ด้านขนาดตัวอักษร และการใช้ภาษา คือ ขนาดของข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ ($\bar{x}=4.60$, $S.D.=0.54$) ด้านคุณค่าและประโยชน์ คือ มีความสะดวกในการค้นหาและเป็นประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ($\bar{x}=4.80$, $S.D.=0.44$)

2.3 ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหา ควรเพิ่มประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และบริการที่วัด จัดให้กับประชาชนเช่น เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม อบรมคุณธรรมและจริยธรรม คำอธิบายได้ภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงข้อมูล

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.=0.57) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านรูปแบบเว็บไซต์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D.=0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านรูปแบบของเว็บไซต์ พบว่าหน้าโฮมเพจมีความสวยงาม เหมาะสมและน่าสนใจ และการจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D.=0.68) และ ($\bar{x} = 4.40$, S.D.=0.67) ความพึงพอใจโดยรวมในด้านการใช้ประโยชน์และ การนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D.=0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด คือ เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน และประเทศ ($\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.51)

อภิปรายผล

ผลการสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ได้ ดังนี้

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก พัฒนาขึ้นด้วยโปรแกรมโอเพนซอร์ส จูมลา และจัดเก็บข้อมูลไว้บนเครื่องบริการโดยผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้งานได้ที่ ยูอาร์แอล <http://202.29.80.69/temples> สำหรับฐานข้อมูลผู้วิจัยได้ออกแบบให้ภายในฐานประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสวยงาม และความสะดวกในการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชณีสิตา ฉ่ำมาก (2551) ที่กล่าวว่าเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ตรงตามวัตถุประสงค์ของเว็บเพจควรมีความน่าเชื่อถือ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาพ และจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเว็บเพจไม่ควรมีเนื้อหาที่อ่านยากและยาวมากเกินไป เนื้อหา ความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาพการจัดลำดับเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างสีของตัวอักษรและสีพื้นหลังรูปภาพ การจัดวางรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน การเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้อย่าง เหมาะสม ความต่อเนื่องและชัดเจนในการนำเสนอและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดึงดูดความสนใจของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิ วรภูมิ พุทธพงศ์ (2550) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะ 4 ด้านของเว็บ ซึ่งได้แก่ด้านการจัดองค์ประกอบกราฟิก การใช้สี และตัวอักษร เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความน่าดึงดูดใจของเว็บเพจเนื้อหาในฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดในจังหวัดพิษณุโลก แต่ละวัดจะประกอบด้วยข้อมูลของวัดในหัวข้อต่อไปนี้ ประเภทวัด นิิกาย จำนวนพื้นที่ จำนวนสงฆ์ จำนวนสามเณร ประวัติวัด ที่ตั้ง เว็บไซต์ หมายเลขโทรศัพท์ ลักษณะเด่นของวัด ความสวยงามของปูชนียสถานภายในวัด ความสวยงามของปูชนียวัตถุภายในวัด ข้อมูลพระ ชื่อ ฉายา สมณศักดิ์ ประวัติการศึกษา ตำแหน่ง ข้อมูลวัด (ภายในวัด) ภูมิ ศาลา โบสถ์ ระเบียงคด หอระฆัง กลุ่มวัตถุประเภทปูชนียวัตถุ วัตถุมงคล วัตถุบูชา รูปบูชา โดยการสรุปเนื้อหาให้สั้น กระชับ

อ่านง่าย สะดวก เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น เว็บไซต์ไม่ควรมีเนื้อหาที่อ่านยากและยาวมากเกินไป ความพึงพอใจของผู้ใช้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัด ในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าผู้ใช้เว็บไซต์มีความพึงพอใจด้านการใช้ประโยชน์และการนำไปใช้ในระดับมาก คือ เป็นประโยชน์ต่อวัด ชุมชน และประเทศ ตรงตามวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์ ส่วนด้านเทคนิคการสร้างฐานข้อมูล ผู้ใช้เว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกันในด้านหน้าโฮมเพจมีความสวยงามเหมาะสมและน่าสนใจ การจัดการรูปแบบในเว็บไซต์ต่อการอ่านและใช้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัดให้มีรายละเอียดมากขึ้นในด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ภายในวัดต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลวัดในอำเภอต่างๆ ในจังหวัดพิษณุโลก
2. ควรศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลจากสภาพจริงของภูมิปัญญาด้านวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ควรศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านวัดเพื่อส่งเสริมรายได้และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. กองพุทธศาสนา. (2531). ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 7. กรุงเทพฯ : กรม.
กรมวิชาการ. (2545). รายงานวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการ
เรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กรม.
กรมศิลปากร. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด
พิษณุโลก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
กรีสุดา เทียรทอง. (2542). รายงานการวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดที่มีต่อบ้านใน
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
กิตติ ภัคศิวิฒนะกุล. (2542). คัมภีร์ระบบฐานข้อมูล. กรุงเทพฯ : เคทีพี คอมพิวเตอร์คอนซัลท์.
เฉลิมฤทธิ์ มิ่งศิริธรรม. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ จังหวัด
สมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
ครรชิต มาลัยวงศ์. (2539). ก้าวไกลไปกับคอมพิวเตอร์ : สารคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการรู้.
กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
จากรุวรรณ ธรรมวัตติ. (2543). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
จิระประภา บุญพรหม และสุภาภรณ์ อภาวัชรรัตน์. (2549). การสำรวจวัดในเขตอำเภอเมือง
เชียงใหม่เพื่อเปิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสายใหม่ของล้านนา. เชียงใหม่ :
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
จิรวัดน์ พีระสันต์. (2556). วัฒนธรรมในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
จิรวัดน์ พีระสันต์. (2547). ศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์.
จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2542) รายงานการวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์สังคมเมืองพิษณุโลก
พ.ศ. 2475 - 2503. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
จารีต สิริทิพา. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาประเพณี
ปักธงชัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก :
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ :
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ดวงแก้ว สวามิภักดิ์. (2539). **ระบบฐานข้อมูล**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธนพรรณ กุลจันทร์. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลวัดในเขตพื้นที่อำเภอเมือง **เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนากร บุญสุวรรณโณ. (2553). **พระเครื่องเมืองพิษณุโลก**. พิษณุโลก : โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984).
- ทศวรรณ ธิมาคำ. (2558). การสร้างสื่อสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น : การทอผ้าฝ้ายยกดอก จังหวัด **ลำพูน**. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่. 16,1 (ตุลาคม 2557 – มีนาคม 2558) , 109 – 121.
- ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง **ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวิถีชีวิตชาวบ้าน อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เทศบาลนครพิษณุโลก. (2557.) **เที่ยว 10 ย่าน**. พิษณุโลก : ดาวเงินการพิมพ์.
- นันทสาร สีสลับ. (ม.ป.ป.). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นิคม ชมพุลอง. (2548). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นการเรียนรู้**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- นิคม นาคอ้าย. (2554). **การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2536). **อนาคตขององค์กรสงฆ์ : ในมุมมองบทเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.
- นิปก ถนอมบุญ. (2547). **ระบบฐานข้อมูล**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นิตยาพร วัฒนศัพท์. (2542). **วัดกับการดำรงอยู่ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา **สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสิ่งแวดลอม)** มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บำรุง เอี่ยมสะอาด. (2553). **แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบมีส่วนร่วมสำหรับวัดจุฬามณี ตำบลองค์รักษ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) **มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา**.
- ประยุทธ์ ปุสเทพ. (2555). **พระเครื่อง กรูเมืองพิษณุโลก**. พิษณุโลก : มปป.
- ประเวศ วะสี. (2536). **การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง.
- ปราณี แจ่มขุนเทียน. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง **วิจัยเชิงปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ : กรณีศึกษา วัดโบราณในเขตพื้นที่โดยรอบพระราชวังจันทร์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์. (2553). **วัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา : การศึกษาการตั้งชื่อและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม**. พะเยา : ส่วนงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา.

- พงศักร จันทราช. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดทำระบบฐานข้อมูลวัด เขตพื้นที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- พงศักร จันทราช. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลวัดในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูน และการสืบค้นสารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. เชียงใหม่ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- พวงทอง สุดประเสริฐ. (2526.) ประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก. พิษณุโลก : วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม.
- พัชญ์สิตา ฉ่ำมาก. (2551). การออกแบบเว็บไซต์เพื่อการส่งเสริมอาหารไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาเทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2543). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิชญ ชุมยางสิน. (2550). การพัฒนาฐานข้อมูลการฝึกอบรมของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัชญา เสาวเวียง และทองอ่อน เสาวเวียง. (2553) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนการสอน : การสร้างบทเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2542). ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์.
- ร้อยแก้ว สายยิ้ม. (2556). ธรรมจักรสุนทร. กรุงเทพฯ : ธนาเพชร.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2545). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษาชุมชนหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและการพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). ปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วัด. (ม.ป.ป.). วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2552, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิศัลย์ พัวรุ่งโรจน์, ไพรัช โมระนิธิสวัสดิ์. (2540). รวมสุดยอดเทคนิคการใช้งานฐานข้อมูล. : กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคิน. (2542). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิถีทรรศน์.
- ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย. (2542). **ระบบฐานข้อมูล**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภลักษณ์ รอดแจ่ม. (2557). **การจัดการพิพิธภัณฑ์ของวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนทยา สาลี. (2554). **รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมคิด จิรทัตกุล. (2550). **รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของวัดในพระพุทธศาสนาในชุมชนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมจิต พรหมเทพ. (2543). **รายงานการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านของประชาชนชนบท**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคณะ. (2553). **รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการสารสนเทศ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการประณมแห่งชาติ. (2542). **แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาไทย**. เส้นทางปฏิรูปการศึกษาฯ 1 (7) : 5
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2537). **การสัมมนาวิชาการเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิษณุโลก. (2559). **แสดงข้อมูลรายชื่อวัดในจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2559** สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2559, จาก <http://plk.onab.go.th>
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). **คืนสู่รากเหง้า**. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ.
- หวน พิณรุฬห์. (2514). **พิษณุโลกของเรา**. พิษณุโลก : วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก.
- หาญชัย สงวนให้. (2541). **ประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก**. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2549). **โบราณวัตถุ โบราณสถานในวัดล้านนา**. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- อาทิ วรวิฑูพิทวงศ์. (2550). **การออกแบบเว็บเพจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพตามหลักการออกแบบและข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความน่าดึงดูดใจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อาภรณ์ ไชยสุวรรณ ประเสริฐ สีแก้ว และนัสรุห์ จำปากลาย. (2550). **ฐานข้อมูลวัดในจังหวัด นครศรีธรรมราช**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2543). **ภาพรวมภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- อุไรวรรณ วิจารณกุล, สมศรี จินตสนธิ. (2559). **นानาพรรณไม้นิเวศที่สำคญทางประวัติศาสตร์ทั้ง เจ็ดแห่งเมืองพิษณุโลก**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2545). **การออกแบบและจัดการฐานข้อมูล**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- Bowers, David S. (1993). **From Data to Database**. London : Chapman & Hall.
- Lin, Aleck, ; Gregor, Shirley. (2006). **Designing Websites for Learning and Enjoyment : A study of Museum Experiences**. Retrieved July 20, 2011, from <http://www.irrod.org/index.php/irrod/article/view/364>

ประวัติผู้วิจัย
หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริสุภา เอมหยวก
ตำแหน่งทางบริหาร	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประวัติการศึกษา	ศศบ. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2523 ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พ.ศ. 2534 ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พ.ศ. 2557
ผลงานวิจัย	- การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้า บ้านคลองเตย ตำบลบึงกอก จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2548 . (ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2548) - การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาครูด้านทักษะการดำรงชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พ.ศ. 2550 (ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550) - การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัตอาหารในพื้นที่ชุมชนวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2559 (ทุนวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พ.ศ. 2559)

ประวัติผู้วิจัยร่วม

ชื่อ - ชื่อสกุล	นายเจนต์ คันทะ
ตำแหน่งทางบริหาร	หัวหน้าสำนักงาน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พ.ศ. 2538 ศศ.ม. (สารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2551
ผลงานวิจัย	- การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้า บ้านคลองเตย ตำบลบึงกอก จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2548 (ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2548) - การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาครูด้านทักษะการดำรงชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พ.ศ. 2550 (ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550)